

Speciale Rapporteur voor het recht op adequate huisvesting

Dakloosheid en mensenrechten

Speciale Rapporteur voor het recht op adequate huisvesting

Deel

Dakloos

'Dakloosheid is een ernstige aanval over waardigheid, sociale inclusie en de recht op leven. Het is op het eerste gezicht een overtreding van het recht op huisvesting en in strijd is met a aantal andere mensenrechten in naast het recht op leven, inclusief non-discriminatie, gezondheid, water en sanitaire voorzieningen, veiligheid van de persoon en vrijheid van wrede, vernederende en onmenselijke behandeling."

- Speciale Rapporteur het recht op adequate huisvesting (A/HRC/43/43, par. 30)

Deze pagina bevat de volgende secties:

- Invoering

- Campagne
- Definitie van dakloosheid
- Normen op het gebied van de mensenrechten
- Resoluties
- Richtlijnen
- Verslagen van de speciale rapporteur
- Verklaringen van de speciale rapporteur
- Amicus curiae-inzending
- Communicatie – Klachten
- Publicaties
- Koppelingen

Invoering

Dakloosheid is uitgegroeid tot een mondiale schending van de mensenrechten, zelfs in staten die over voldoende middelen beschikken om deze aan te pakken. Het is echter grotendeels geïsoleerd van de aansprakelijkheid op het gebied van de mensenrechten, en zelden aangepakt als een mensenrechtenschending die positieve maatregelen van staten vereist om deze te voorkomen en te elimineren.

Dakloosheid duidt er niet alleen op dat de staat er niet in slaagt de toegang tot veilige, betaalbare en adequate huisvesting voor iedereen te garanderen, het schendt ook een aantal andere mensenrechten:

- Blootstelling aan dakloosheid schaadt bijvoorbeeld sterk de gezondheid van de getroffenen, waardoor hun recht op de hoogst haalbare standaard van levensonderhoud wordt ondermijnd. gezondheid.

- Dakloosheid veroorzaakt elk jaar enkele duizenden voortijdige en vermijdbare sterfgevallen, wat tevens wijst op het onvermogen van staten om het recht op leven adequaat te beschermen. Bovendien moet worden opgemerkt dat het recht op leven op zichzelf meer inhoudt

dan louter overleven, omdat het de kerngedachte omvat dat iedereen het recht heeft om in waardigheid van zijn of haar leven te genieten.

- Dakloosheid wordt gestigmatiseerd en vaak aangepakt met criminalisering, geweld en agressief beleid dat de rechten van de betrokken personen schendt in plaats van beschermt.

- Mensen die dakloos zijn, worden ook vaak gediscrimineerd op basis van hun huisvestingsstatus of vanwege het ontbreken van een officieel adres, wat hun politieke, economische en sociale rechten aantast, zoals hun recht op deelname aan verkiezingen, hun recht op werk of hun recht om te werken. toegang krijgen tot bepaalde sociale voordelen.

Slechts weinig staten hebben wetten die mensen in een situatie van dakloosheid de mogelijkheid bieden toegang te claimen tot huisvesting die adequaat en betaalbaar is en privacy waarborgt, die verder gaat dan de regelgeving die de toegang tot collectieve noodopvangcentra regelt. Op dezelfde manier hebben tot nu toe slechts weinig rechtbanken de moed gevat om de overheid te verplichten alle redelijke stappen te ondernemen om dakloosheid uit te bannen, op basis van nationale, constitutionele of internationale verplichtingen op het gebied van de mensenrechten.

Video

Leilani Farha, speciale rapporteur voor het recht op adequate huisvesting op het gebied van dakloosheid, maart 2016

Campagnes

In vervolg op Resolutie **43/14** van de Mensenrechtenraad waarin staten werden opgeroepen alle noodzakelijke maatregelen te nemen om wetgeving af te schaffen die dakloosheid strafbaar stelt, hebben de speciale rapporteur voor het recht op adequate huisvesting en de speciale rapporteur voor extreme armoede de staten, lokale overheidsorganisaties, nationale mensenrechteninstellingen en maatschappelijke organisaties vriendelijk verzocht om informatie over de voortdurende criminalisering van dakloosheid en extreme armoede, zoals verboden en sancties voor slapen, bedelen, eten of het ondernemen van andere levensondersteunende activiteiten in de openbare ruimte.

Ontvangen inzendingen zijn **hier beschikbaar.**

Iedereen verdient een veilig en liefdevol thuis – ook LGBTIQ+ jongeren

OHCHR, Free & Equal United Nations en True Colors United zijn in het jaar 2020/2021 begonnen aan een campagne om dakloosheid onder LGBTIQ+-jongeren te voorkomen en te elimineren, **lees meer...**

Factsheet - Wat iedereen en overheden kunnen doen om en

maak een einde aan de dakloosheid van LGBTIQ+-jongeren

PDF: **ÿÿÿÿÿÿÿ |ÿÿ| Engels** | **Frans** | **ÿÿÿÿÿÿÿ** | **Spaans**

Definitie van dakloosheid

Het ervaren van dakloosheid betekent dat je geen stabiele, veilige en adequate huisvesting hebt, noch de middelen en mogelijkheden om deze te verkrijgen. Opgemerkt moet worden dat internationale instanties, regeringen, onderzoekers en het maatschappelijk middenveld verschillende definities van dakloosheid hebben aangenomen, afhankelijk van de taal, sociaal-economische omstandigheden, culturele normen, de getroffen groepen en het doel waarvoor dakloosheid wordt gedefinieerd. De ervaring van dakloosheid wordt niet volledig weergegeven zonder een rijkere definitie die verder gaat dan het ontberen van fysiek onderdak. Als we de kwestie reduceren tot het plaatsen van een dak boven het hoofd, zou er geen rekening worden gehouden met het verlies van de sociale verbinding – het gevoel 'nergens thuis te horen' – en de sociale uitsluiting die wordt ervaren door mensen die in dakloosheid leven.

Definities van dakloosheid gebruikt door UN Habitat, de **secretaris-generaal van de VN Verenigde Naties,** het **Instituut voor Mondiale Dakloosheid** of de **Europese Federatie van Organisaties die werken aan Dakloosheid** (FEANTSA) hebben allemaal gemeen

omvatten verschillende vormen van dakloosheid: mensen die op straat leven, in open ruimtes of in auto's; personen die in tijdelijke noodopvang wonen, in vrouwenopvangcentra, in kampen of andere tijdelijke accommodatie voor binnenlands ontheemden, vluchtelingen of migranten; en personen die in ernstig ontoereikende en onzekere huisvesting leven, zoals bewoners van informele nederzettingen. Ruw slapen is dus slechts één uiting van dakloosheid, maar niet noodzakelijk de meest voorkomende.

Normen op het gebied van de mensenrechten

Dakloosheid is een schending van het beginsel van menselijke waardigheid, vastgelegd in de artikelen 1 en 22 van de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** en in de Internationale Verdragen inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en Economische, Sociale en Culturele Rechten.

Staten hebben artikel 11, lid 1, van het **Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten** erkend het recht van iedereen op een adequate levensstandaard, met inbegrip van voedsel, kleding en huisvesting, en op de voortdurende verbetering van de levensomstandigheden. Artikel 12 stelt dat een ieder recht heeft op de hoogst haalbare gezondheidsstandaard. Staten moeten bovendien volgens artikel 2, lid 2, garanderen dat alle economische, sociale en culturele rechten “worden uitgeoefend zonder enige vorm van discriminatie op het gebied van… nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status”, waarbij dit laatste ook de huisvestingsstatus omvat. .

Staten hebben de plicht dakloosheid te voorkomen en uit te bannen

Staten kunnen zich niet beroepen op het argument dat er stappen moeten worden gezet naar de eliminatie van dakloosheid kan pas in een later stadium van de ontwikkeling worden overwogen, waarbij wordt beweerd dat alle economische, sociale en culturele gevolgen van dien zijn rechten zijn onderworpen aan een geleidelijke verwezenlijking. De **commissie over Economisch, sociaal en cultureel Rechten** zijn verduidelijkt

zijn **Algemeen Commentaar nr. 4** (1991) dat staten, ongeacht hun ontwikkelingsstaat, bepaalde stappen moeten ondernemen om het recht op adequate huisvesting onmiddellijk te realiseren en dat in dit opzicht prioriteit moet worden gegeven aan die sociale groepen die in ongunstige omstandigheden leven (par. 10 en 11). Het is duidelijk dat leven in een straatsituatie of helemaal geen toegang heeft tot adequate huisvesting, betekent dat je in een van de straatsituaties woont meest ongunstige omstandigheden.

Het voorkomen en uitbannen van dakloosheid is een "minimale kernverplichting [van staten] om de voldoening van, op zijn minst, de minimale essentiële niveaus van elk van de rechten" onder het **Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten te garanderen.** Het Comité heeft in deze context verduidelijkt dat een "Staat die partij is en waarin een aanzienlijk aantal individuen verstoken blijft van essentiële levensmiddelen, van essentiële eerstelijnsgezondheidszorg, van elementaire onderdak en huisvesting, of van de meest elementaire vormen van onderwijs, op het eerste gezicht facie is en er niet in slaagt om zijn verplichtingen uit hoofde van het Convenant na te komen" (zie **Algemeen Commentaar nr.** 3, paragrafen 10 en

Simpel gezegd: staten zijn niet verplicht om iedereen die dakloos is gratis een prachtig huis te bieden, maar moeten ervoor zorgen dat iedereen toegang heeft tot basisonderdak en huisvesting. Deze huisvesting moet veilig, adequaat en betaalbaar zijn voor de betrokken persoon of familie en tevens voldoende privacy garanderen. Het garanderen van toegang tot een collectieve noodopvang is als onmiddellijke reactie op het verlies van huisvesting voldoende, maar zal niet voldoen aan de verplichtingen op het gebied van de mensenrechten, als het wonen in een dergelijke opvang een langetermijnoplossing zou worden.

Staten moeten bovendien "de maximaal beschikbare middelen" gebruiken om ervoor te zorgen dat iedereen binnen hun jurisdictie toegang heeft tot essentiële niveaus van huisvesting en andere sociale, economische en culturele rechten **(Algemeen Commentaar Nr.** 3, par. 14) Vertaald in gewone taal: publieke middelen moeten eerst worden besteed aan het huisvesten van daklozen voordat andere uitgaven worden overwogen, zoals het starten van een programma om de huisvestingskwaliteit te verbeteren voor degenen die al een woning hebben. Ten tweede betekent het ook dat staten die er niet in zijn geslaagd dakloosheid terug te dringen en uit te bannen, moeten aantonen dat zij feitelijk niet over de vereiste middelen beschikken om dat wel te doen, om te blijven voldoen aan hun verplichtingen uit hoofde van artikel 2, lid 1, en artikel 11, lid 1. onder het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten.

Staten zouden ook een nationale huisvestingsstrategie moeten aannemen die "een weerspiegeling moet zijn van oprecht en effectief overleg met en deelname van alle getroffenen, inclusief

de daklozen, de mensen die onvoldoende gehuisvest zijn en hun vertegenwoordigers." Staten zijn bovendien verplicht om de volledige omvang van dakloosheid vast te stellen en ontoereikend huisvesting binnen hun rechtsgebied **(Algemeen Commentaar Nr.** 4, par. 13).

Niemand mag dakloos worden uitgezet

Algemene opmerking nr. 7 (1997) stelt dat: "Uitzettingen mogen niet resulteren in individuen die dakloos worden of kwetsbaar zijn voor de schending van andere mensen rechten. Wanneer de getroffenen niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien, zal de Verdragspartij moet, binnen de grenzen van de beschikbare middelen, alle passende maatregelen nemen zorgen voor adequate alternatieve huisvesting, hervestiging of toegang tot productieve voorzieningen land is, al naar gelang het geval, beschikbaar." (punt 16)

Het **Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten** heeft besloten López Albán v. Spanje **(mededeling nr. 37/2018, E/C.12/66/D/37/2018)** dat de "Staatspartij heeft de plicht om redelijke maatregelen te nemen om alternatieve huisvesting aan personen te bieden die dakloos raken als gevolg van een uitzetting, ongeacht of het om een uitzetting gaat geïnitieerd door de autoriteiten of door particuliere entiteiten zoals de eigenaar van het onroerend goed." (par. 9.3) Het Comité verduidelijkte verder dat "staten in bepaalde omstandigheden Partijen kunnen wellicht aantonen dat zij, ondanks dat zij er alles aan hebben gedaan, aan de maximale beschikbare middelen is het onmogelijk gebleken een permanente, alternatieve verblijfplaats voor een uitgezet persoon die alternatieve huisvesting nodig heeft. In dergelijke omstandigheden is tijdelijke huisvesting die niet aan alle eisen voldoet Er mag gebruik worden gemaakt van de vereisten van een adequate alternatieve woning. Staten echter moeten ernaar streven dat de tijdelijke huisvesting de mens beschermt waardigheid van de uitgezette personen, voldoet aan alle veiligheids- en beveiligingseisen en doet dat ook wordt geen permanente oplossing, maar is een stap in de richting van het verkrijgen van een adequate oplossing huisvesting." (par. 9.4)

In Djazia v. en Bellili Ben Spanje **(Mededeling 5/2015, E/C.12/61/D/5/2015)** de Het Comité onderstreepte dat "de verplichting van de Staten die partij zijn om te voorzien in de zoveel mogelijk van hun beschikbare middelen, alternatieve huisvesting voor uitzettingen personen die dit nodig hebben, omvat de bescherming van de gezinseenheid, vooral wanneer de personen zijn verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van kinderen ten laste." (para. 15.4).

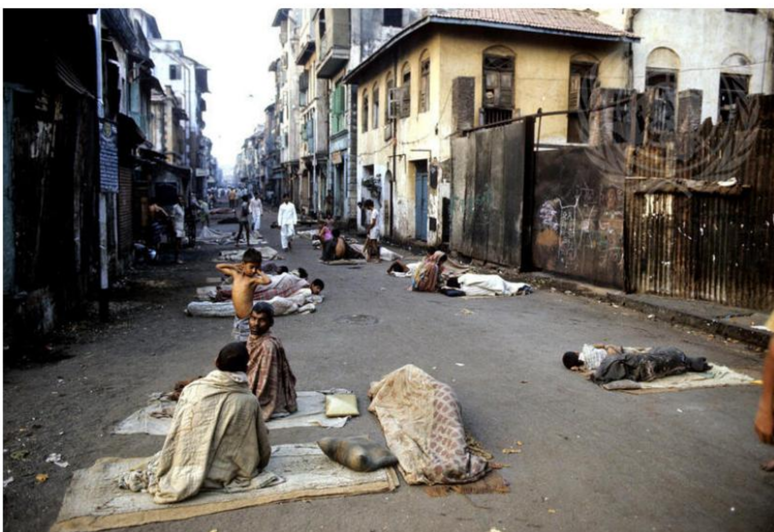
Uitzettingen wegens dakloosheid zijn eveneens in strijd met artikel 17 van het **Internationaal Verdrag over burgerrechten en politieke rechten ,** waarin wordt gespecificeerd: "Niemand mag worden onderworpen aan willekeur

of onrechtmatige inmenging in zijn privacy, familie, huis of correspondentie, noch aan onwettige aanvallen op zijn eer en reputatie."

Het **Mensenrechtencomité** heeft uitspraak gedaan Liliana Assenova Naibidenova al. enz. v. Bulgarije (Mededeling nr. 2073/2011, **CCPR/C/106/D/2073/2011)** dat een de uitzetting van een verarmde Roma-gemeenschap zou een schending van het artikel vormen 17 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR) als dit wordt gehandhaafd een uitzettingsbevel zolang er geen bevredigende vervangende huisvesting beschikbaar is onmiddellijk. De commissie was van oordeel dat er onvoldoende aandacht was besteed aan de gevolgen van de uitzetting uit de nederzetting, zoals het risico om te worden daklozen zou de Verdragspartij zich willekeurig met de huizen van de mensen bemoeien die in de nederzetting wonen en daardoor de rechten schenden van degenen op grond waarvan ze uitgezet moeten worden artikel 17 van het Verdrag. De Staat was derhalve verplicht dit te doen zich onthouden van het uitzetten van de gemeenschap totdat er voldoende huisvesting beschikbaar is (para 14.7,15 en16).

In Gregopoulos al. en v. Griekenland **(CCPR/C/99/D/1799/2008)** de Mensenrechten Commissie constateert dat de sloop van schuur bewoond door een Roma-familie en het voorkomen van de bouw van een nieuwe woning door gemeenten bedroeg a overtreding van de artikelen 17 (inmenging in de woning), 23 (bescherming van het gezin) en 27 (recht om van één cultuur te genieten) van het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijk en Politiek Rechten.

Dakloosheid als schending van het recht op leven

De verplichting om te voorkomen en dakloosheid uitbannen is dat ook afgeleid van de verplichting van Staten om het recht op leven te beschermen vastgelegd in artikel 6 van het **Internationaal Verdrag op Burgerlijke en politieke rechten.** Dakloosheid – vooral als individuen worden eraan blootgesteld een langere tijd of herhaaldelijk - resulteert niet alleen in vroeg vermijdbare dood, het schendt ook het recht van individuen om een waardig leven te leiden (zie **A/HRC/71/310).**

Het **Mensenrechtencomité** heeft dit onderstreept in **Algemeen Commentaar nr. 36** (2019) dat "de plicht om het recht op leven te beschermen van de Staten die partij zijn vereist dat zij speciale beschermingsmaatregelen nemen ten aanzien van personen in kwetsbare situaties wier levens in bijzonder gevaar zijn gebracht … Hiertoe kunnen ook kinderen behoren, vooral kinderen in straatsituaties" (paragraaf 23). "De plicht om het leven te beschermen houdt ook in dat de Staten die partij zijn passende maatregelen moeten nemen om de algemene omstandigheden in de samenleving aan te pakken die aanleiding kunnen geven tot directe bedreigingen voor het leven of die individuen ervan kunnen weerhouden om op waardige wijze van hun recht op leven te genieten. Deze algemene omstandigheden kunnen het volgende omvatten: ontneming van land, territoria en hulpbronnen van inheemse volkeren, wijdverbreide honger en ondervoeding, en dakloosheid. De maatregelen die nodig zijn om te zorgen voor adequate omstandigheden voor de bescherming van het recht op leven omvatten, waar nodig, maatregelen die zijn ontworpen om de toegang van individuen zonder uitstel tot essentiële goederen en diensten zoals voedsel, water, onderdak, gezondheidszorg, elektriciteit en sanitaire voorzieningen, en andere maatregelen die bedoeld zijn om adequate algemene omstandigheden te bevorderen en te faciliteren, zoals … sociale huisvestingsprogramm

Dakloosheid en wrede, onmenselijke en vernederende behandeling

Personen in situaties van dakloosheid zijn vaak onderworpen aan criminalisering en wrede, onmenselijke en onterende behandeling door publieke of private personen, waaronder publieke en private veiligheidsfunctionarissen, willekeurige detentie of gedwongen opname in een instelling, deportatie en andere inmenging in hun bewegingsvrijheid, ontzegging van hun gezondheid zorg of andere openbare diensten en voordelen, waaronder toegang tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen.

Het loutere bestaan van dakloosheid wordt tot nu toe op zichzelf nog niet beschouwd als een wrede, onmenselijke en onterende behandeling, verboden door artikel 7 van het **Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.** Het onvermogen van de staat om personen die in een situatie van dakloosheid verkeren te voorkomen of erop te reageren, kan echter neerkomen op een wrede, onmenselijke en onterende behandeling.

Uitzetting wegens dakloosheid, gedwongen terugkeer naar een land waar de persoon te maken zou krijgen met dakloosheid en armoede, of de weigering van openbare instellingen om personen in een situatie van dakloosheid alternatieve huisvesting en levensonderhoud aan te bieden, is bijvoorbeeld – afhankelijk van de specifieke omstandigheden – een bedrag van aan een wrede, onmenselijke en vernederende behandeling

internationale mensenrechtenwetgeving (zie Jasin v. Denemarken, CCPR/C/114/D/2360/2014; AHG v. Canada, CCPR/C/113/D/2091/2011, Europees Hof voor de Rechten van de Mens 202 (2020) NH en anderen Frankrijkv. , sollicitatie nrs. 28820/13, 75547/13 en 13114/15).

Kinderen in straatsituaties

Het **Comité voor de Rechten van het Kind** heeft dit in zijn **Algemeen Commentaar** vastgelegd **Nr. 21** (2017) gedetailleerde aanbevelingen voor het waarborgen van de rechten van kinderen in straatsituaties, onder meer over de kwestie van de criminalisering van dakloosheid kinderen en agressief beleid om 'dakloosheid aan te pakken' zonder respect voor mensenrechten. In het Algemeen Commentaar worden verschillende mensenrechtennormen belicht het **Verdrag inzake de rechten van het kind** die gerespecteerd moeten worden in relatie tot kinderen in straatsituatie.

Resoluties

De **Mensenrechtenraad** heeft dat gedaan uitgedrukt in resolutie **37/4** (2018) zorgen dat het "dat het recht op adequate huisvesting wordt niet gerealiseerd voor velen over de hele wereld en dat miljoenen … dakloos zijn of een onmiddellijk risico lopen dakloosheid en erkenning dat deze situatie zo zou moeten zijn aangepakt door urgent en onmiddellijke maatregelen van staten… en, waar nodig, met de steun van de internationale gemeenschap". De Raad riep onder meer de Staten op "om daarvoor te zorgen". de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie worden gerespecteerd bij het vervullen van de recht op adequate huisvesting, en daarbij zoveel mogelijk maatregelen te nemen beschikbare middelen om systemische dakloosheid en gebrek aan huisvesting aan te pakken."

Resolutie **43/14** van de Mensenrechtenraad (2020) riep de staten daar bovendien op "Alle maatregelen nemen die nodig zijn om wetgeving die criminaliseert af te schaffen dakloosheid, en om positieve maatregelen te nemen met het oog op het voorkomen en elimineren ervan

daklozen door adoptie en implementatie van wetten, administratieve bevelen, transversale strategieën en programma's op alle niveaus die, onder andere, gender-, leeftijds- en handicap-responsief zijn en gebaseerd zijn op de internationale mensenrechtenwetgeving."

In 2020 heeft de **Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties** **resolutie 2020/7** aangenomen , over betaalbare huisvesting en socialebeschermingssystemen voor iedereen om dakloosheid aan te pakken, waaronder:

- Roept de lidstaten op om het gebruik van gedesaggregeerde gegevens over demografische gegevens in verband met dakloosheid te verzamelen en te harmoniseren om beleidsvorming mogelijk te maken (paragraaf 12)
- Erkent dat adequate tijdelijke huisvesting nuttig kan zijn voor personen die hun huis zijn kwijtgeraakt als gevolg van humanitaire noodsituaties... en dat er tijdig hulp moet worden geboden bij de overgang naar permanente huisvesting (paragraaf 30)
- Erkent de noodzaak om dakloosheid bij gezinnen aan te pakken, onder meer door middel van genderbewust beleid en de toewijzing van middelen en passende ondersteunende diensten voor gezinnen om de cyclus van intergenerationele dakloosheid te doorbreken (paragraaf 31)
- Roept de lidstaten op om discriminatie en negatieve stereotypen tegen mensen die dakloos zijn te bestrijden (punt 34)
- Erkent dat de overheid de primaire verantwoordelijkheid heeft om een einde te maken aan dakloosheid … en moedigt alle actoren aan om op alle niveaus een breed partnerschap op te bouwen om te voorkomen dat mensen dakloos worden, om mensen die dakloos zijn te ondersteunen en om duurzame oplossingen voor de lange termijn te ontwikkelen om een einde te maken aan dakloosheid (paragraaf 2). 35)

Op 16 december 2021 heeft de Algemene Vergadering resolutie **76/133** aangenomen over inclusief beleid en programma's om dakloosheid aan te pakken, waarin wordt erkend dat dakloosheid een belediging is voor de menselijke waardigheid. De resolutie riep staten onder meer op:

- het waarborgen van de bevordering en bescherming van alle mensenrechten, in overeenstemming met hun verplichtingen onder de internationale mensenrechtenwetgeving (paragraaf 2)
- rekening houden met mensen die dakloos zijn bij het ontwerpen, implementeren, creëren en evalueren van beleid, programma's en strategieën voor volledige, gelijke,

zinvolle, effectieve, constructieve en duurzame participatie in de samenleving en toegang tot betaalbare, stabiele, veilige en adequate huisvesting (paragraaf 4) en

- drong er bij de lidstaten op aan om, in overeenstemming met hun verplichtingen uit hoofde van het internationaal recht, gecoördineerde actie te ondernemen om obstakels voor het genot van de mensenrechten, inclusief het recht op een adequate levensstandaard, met inbegrip van huisvesting, weg te nemen door een grotere beschikbaarheid van adequate huisvesting, middelen en basisvoorzieningen; diensten om de verwezenlijking van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling te bevorderen (paragraaf 17).

Alle staten hebben ook een internationale verbintenis aangegaan om dit uit te bannen dakloosheid bij het aannemen van de **Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling.** Onder **Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling Doelstelling 11.1** Staten zijn overeengekomen om "de toegang voor iedereen te verzekeren tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en om sloppenwijken te moderniser 2030, wat ook de eis inhoudt om dakloosheid uit te bannen.

Richtlijnen van de speciale rapporteur

De **richtlijnen voor de implementatie van het recht op adequate huisvesting,** ontwikkeld door de Speciale Rapporteur voor het recht op adequate huisvesting onderstrepen de verplichting van staten om dakloosheid in de kortst mogelijke tijd uit te bannen en een einde te maken aan de criminalisering van mensen die in dakloosheid leven (Richtlijn nr. 5).
De richtlijnen schetsen dat dakloosheid een diepgaande aanval is op de waardigheid, sociale inclusie en het recht op leven. Zij stellen dat staten:

- toegang bieden tot veilige, beveiligde en waardige noodopvang, met de nodige ondersteuning en zonder discriminatie op welke grond dan ook, en speciale maatregelen nemen om de rechten van kinderen in straatsituaties te beschermen;

- individuen en gezinnen toegang bieden tot adequate permanente huisvesting om te voorkomen dat zij gedurende langere perioden afhankelijk zijn van noodopvang; En

- binnen hun rechtssysteem alternatieve procedures bieden voor het omgaan met kleine vergrijpen van daklozen om hen te helpen de cyclus van criminalisering, opsluiting en dakloosheid te doorbreken. De politie moet worden opgeleid om met daklozen om te gaan op een manier die hen respecteert en promoot

waardigheid en rechten (paragraaf 33).

De speciale rapporteur heeft ook specifieke **richtlijnen uitgevaardigd voor de bescherming van mensen die dakloos zijn tijdens de COVID-19-pandemie.**

De **basisprincipes en richtlijnen voor op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18,** bijlage I), onderstreep het volgende:

“Uitzettingen mogen er niet toe leiden dat individuen dakloos worden of kwetsbaar worden voor de schending van andere mensenrechten. De staat moet voorzieningen treffen voor het nemen van alle passende maatregelen, met het maximum van de beschikbare middelen, vooral voor degenen die niet in staat zijn om in hun levensonderhoud te voorzien. om ervoor te zorgen dat adequate alternatieve huisvesting, hervestiging of toegang tot productieve grond, al naar gelang het geval, beschikbaar is en wordt aangeboden. Alternatieve huisvesting moet zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats en bron van bestaan van hen worden gesitueerd uitgezet."

Verslagen van de speciale rapporteur

Dakloosheid: een mondiale mensenrechtencrisis (2015)

Voor haar rapport aan de Mensenrechtenraad, 31e zitting, richt de speciale rapporteur voor het recht op huisvesting, Leilani Farha, zich op het nauwe verband tussen dakloosheid en het genot van het recht op adequate huisvesting, evenals op vrijwel alle andere mensenrechten. inclusief het recht op leven en non-discriminatie.
Het rapport onderzoekt hoe dakloosheid wordt begrepen en zich manifesteert in diverse sociale, culturele, economische en zelfs taalkundige contexten. Het beschouwt dakloosheid zowel als een ernstige ontbering van de toegang tot huisvesting als als een extreme vorm van sociale uitsluiting, discriminatie en verlies van waardigheid. Het brengt minder zichtbare ervaringen van dakloosheid in kaart, vooral onder vrouwen.

De Speciale Rapporteur presenteerde het rapport in maart 2016 aan de Mensenrechtenraad. Bekijk de **rapportpagina** of ontvang het rapport **(A/HRC/31/54)** in alle 6 VN-talen.

Rapportoverzicht bekijken

Pdf: **Engels** | **Frans** | **Portugees** | **Spaans**

Oorzaken en gevolgen van dakloosheid (2005)

Dit rapport richt zich op dakloosheid en de oorzaken en gevolgen ervan, inclusief op

vrouwen, kinderen, jongeren, inheemse volkeren en mensen met een psychische aandoening, vanuit een mensenrechtenperspectief. De oorzaken zijn divers en veelzijdig, waaronder een gebrek aan betaalbare woningen, speculatie, privatisering van openbare diensten en ongeplande stedelijke migratie. Daarbij komt nog de vernietiging en ontheemding veroorzaakt door conflicten of natuurrampen, en de stedelijke 'gentrificatie' die gezinnen met lage inkomens in precaire situaties, waaronder dakloosheid, drijft.

Toegang tot het volledige rapport **(E/CN.4/2005/48)** in alle 6 VN-talen

Het recht op leven en het recht op adequate huisvesting: de ondeelbaarheid en onderlinge afhankelijkheid tussen deze rechten (2016)

Het recht op adequate huisvesting wordt te vaak losgekoppeld van het recht op leven en de fundamentele mensenrechtenwaarden, en wordt meer behandeld als een beleidsambitie dan als een fundamenteel recht dat tijdige, op rechten gebaseerde reacties en toegang tot de rechter vereist. Schendingen van het recht op leven zijn vooral aangepakt in gevallen waarin staten individuen van het leven hebben beroofd of gedreigd dat te doen. Het onvermogen van staten om de systemische ontberingen van het recht op leven, die verband houden met armoede, zeer ontoereikende huisvesting en dakloosheid, aan te pakken

niet dezelfde aandacht gekregen.

Rapportpagina bekijken of rechtstreeks toegang krijgen tot het rapport **(A/71/310)** in alle zes VN-talen

Verklaringen en persberichten

Hieronder volgt een selectie van recente verklaringen en persberichten van de speciale rapporteur voor het recht op adequate huisvesting, waarin wordt verwezen naar dakloosheid.

- **16 juni 2021** - "De EU moet daklozen behandelen als rechthebbenden, niet als criminelen" Opiniestuk in de EU-Observer
- **18 maart 2020** – "Woning, de frontlinieverdediging tegen de COVID-19-uitbraak", zegt VN-expert
- **5 maart 2020** - De mondiale huizencrisis resulteert in massale mensenrechtenschendingen
- **12 augustus 2019** - Het recht op huisvesting van LHBT-jongeren: een urgente taak in de SDG-agendasetting
- **4 maart 2019** - Staten laten miljoenen mensen die vastzitten in de huizencrisis in de steek, zegt de VN

deskundige

- **20 juni 2018** - Hongarije: VN-expert spreekt verontwaardiging uit over de poging om dakloosheid te criminaliseren

- **3 maart 2017** - Voorgesteld “daklozenverbod” in Australië reden tot zorg – VN Deskundige

- **26 juni 2016** – “Dakloosheid, een menselijke catastrofe” – VN-expert juicht de druk van de media toe om het debat in San Francisco op gang te brengen

- **3 maart 2016** - Dakloosheid treft ieder land en verspreidt zich ongestraft – Nieuw VN-rapport

Amicus Curiae-inzending

Op 11 december 2018 heeft de speciale rapporteur voor het recht op adequate huisvesting een **Amicus Curiae** ingediend bij het Grondwettelijk Hof van Hongarije betreffende wijzigingen van sectie 178/B van Wet II van 2012 inzake misdrijven, met betrekking tot personen die als gewone verblijfplaats in openbare ruimtes verblijven.

De inzending omvat de standpunten van de speciale rapporteur over wijzigingen in een nationale wet die het verblijf in de openbare ruimte tot een klein vergrijp zou maken dat bestraft kan worden met taakstraf of opsluiting.

Brief aan Hongarije over de criminalisering van daklozen, 20 juni 2018

Antwoord van de regering van Hongarije, 17 augustus 2018

Communicatie - Klachten

De Speciale Rapporteur voor het recht op adequate huisvesting kan klachten in behandeling nemen over vermeende schendingen van het recht op adequate huisvesting, ook in situaties waarin dergelijke schendingen zich waarschijnlijk in de toekomst zullen voordoen. Dergelijke klachten worden behandeld volgens de **communicatieprocedure van Speciale Procedures.**

Klachten kunnen betrekking hebben op individuele gevallen, maar ook op (ontwerp)wetten, beleid en praktijken die mogelijk niet in overeenstemming zijn met het recht op adequate huisvesting en de verplichting van staten om dakloosheid te voorkomen en uit te bannen. De speciale

De rapporteur kan gevolg geven aan dergelijke klachten, ongeacht of de betrokken staat een bepaald internationaal mensenrechtenverdrag al dan niet heeft ondertekend of geratificeerd.
Klachten kunnen **online worden ingediend** of door te schrijven naar **srhousing@ohchr.org.**

Mededelingen die door de speciale rapporteur aan staten of andere belanghebbenden zijn verzonden en de daarop ontvangen antwoorden worden **gepubliceerd** na 60 dagen.

Na uitputting van de rechtsmiddelen op nationaal niveau kunnen individuen ook een **klacht indienen bij een verdragsorgaan,** toezicht houden op een bepaald internationaal mensenrechtenverdrag, als de desbetreffende staat heeft aanvaard dergelijke klachten te ontvangen.

Publicaties*

OHCHR / Verenigde Naties Vrij en Gelijk: LGBTIQ+ Jeugd Dakloosheid (2020)

Deze factsheet geeft informatie over dakloosheid van jonge LHBTIQ+ personen, de oorzaken ervan en wat iedereen en overheden kunnen doen om LHBTIQ+ dakloosheid te voorkomen en te elimineren.

PDF in **het Engels |ÿ| Engels** | **Frans** | **ÿÿÿÿÿÿÿ** | **Spaans**

Secretaris-generaal van de Verenigde Naties: Betaalbare huisvestings- en socialebeschermingssystemen voor iedereen om dakloosheid aan te pakken (2019)

In zijn **rapport** de secretaris-generaal vat de recente trends samen in de toegang tot betaalbare huisvesting en de mondiale situatie op het gebied van dakloosheid. Het rapport bevat een analyse van de oorzaken van dakloosheid en biedt een reeks beleidsmaatregelen die dakloosheid effectief kunnen aanpakken, evenals aanbevelingen over hoe landen verdere vooruitgang kunnen boeken op deze kwesties.

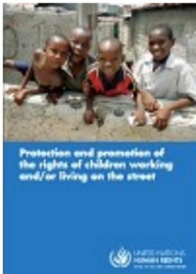
UN-Habitat: bijeenkomst van deskundigengroep over betaalbare huisvesting en sociale voorzieningen Beschermingssystemen voor iedereen om dakloosheid aan te pakken (2019)

Pdf: **Engels**

Dit rapport onderzoekt de complexe oorzaken van dakloosheid, de uitdagingen waarmee daklozen worden geconfronteerd en de gevolgen van dakloosheid over individuen en samenlevingen, en bevat beleidsaanbevelingen over effectief

huisvestings- en socialebeschermingsbeleid.

OHCHR: Bescherming en bevordering van de rechten van kinderen die op straat werken en/of leven (2012)

Het rapport analyseert de omstandigheden van kinderen die op straat werken en/of leven, en doet daartoe een aantal aanbevelingen
Staten.

Pdf in **het Engels**

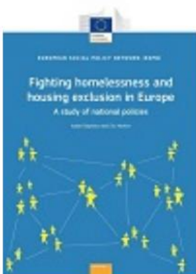
Het **verslag** in andere VN-talen

Vijfde overzicht van de uitsluiting van huisvesting in Europa (2020)

Elk jaar publiceren de Stichting Abbé Pierre en FEANTSA een overzicht van de uitsluiting van huisvesting in Europa. Volgens hun schattingen worden in de Europese Unie elke nacht zo'n 700.000 mensen dakloos, wat neerkomt op een stijging van 70% in tien jaar tijd.

Europese Commissie: Bestrijding van dakloosheid en uitsluiting van huisvesting in Europa: A Studie van nationaal beleid (2019)

Dit rapport is gebaseerd op 35 **landenrapporten** voorbereid door de Europeaan Het Social Policy Network onderstreept dat dakloosheid en uitsluiting van huisvesting extreme vormen van sociale uitsluiting zijn die dat ook moeten zijn aangepakt door middel van geïntegreerde benaderingen om beginsel 19 van de Europese pijler van sociale rechten te verwezenlijken.

UN-Habitat: strategieën om dakloosheid te bestrijden (2000)

Dit rapport is bedoeld om de balans op te maken van de mondiale dakloosheid. Er wordt niet geprobeerd uitgebreide gegevens te verstrekken over het aantal daklozen. In plaats daarvan richt het zich op de context en omstandigheden die dakloosheid veroorzaken en onderzoekt het strategieën daarvoor zijn of kunnen worden gebruikt om dakloosheid te bestrijden.

Links*

- **Speciaal Rapporteur voor extreme armoede en mensenrechten**
- **ECOSOC – Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties**
- **VN NGO-werkgroep om dakloosheid te beëindigen**
- **Raad van Europa – Commissaris voor de Mensenrechten**
- **Europeese Unie**
- **Consortium voor straatkinderen**
- **Europese Federatie van Nationale Organisaties die werken met daklozen (FEANTSA)**
- Stichting **Abbé Pierre** (site in het Frans)
- **Instituut voor mondiale dakloosheid**
- **Nationale Alliantie om dakloosheid te beëindigen – Verenigde Staten**
- **Onderdak – Verenigd Koninkrijk**

*OHCHR is niet verantwoordelijk voor de inhoud van externe rapporten of websites. Het aanbieden van links op deze pagina impliceert niet dat OHCHR of de speciale rapporteur voor het recht op adequate huisvesting zich met dergelijke inhoud associeert.

Labels

Voldoende huisvesting

BEKIJK DEZE PAGINA IN:

Français ÿÿÿÿÿÿÿ

Wereldwijde sociale kanalen

Laatste

Hoofdverhalen

Mediacenter

Vergaderingen & Evenementen

Bronnen

Databases

Bibliotheek

Publicaties

Aansluiten

Neem contact met ons op

Volg ons

Werk met ons

United Nations

Doneer

Contact

Verenigde Naties A/HRC/43/43

Algemene vergadering

Distributie: Algemeen
26 december 2019

Origineel: Engels

Raad voor de Mensenrechten
Drieënveertigste sessie
24 februari–20 maart 2020
Agendapunt 3
Bevordering en bescherming van alle mensenrechten, burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten, inclusief het recht op ontwikkeling

Richtlijnen voor de implementatie van het recht op adequaat Huisvesting

Verslag van de speciale rapporteur voor adequate huisvesting als onderdeel van het recht op een adequate levensstandaard, en over het recht op non-discriminatie in deze context

Samenvatting

De speciale rapporteur voor adequate huisvesting als onderdeel van het recht op een adequate levensstandaard, en voor het recht op non-discriminatie in deze context, Leilani Farha, dient dit rapport in overeenkomstig de resoluties 15/8 en 34/ 9. Het rapport bevat richtlijnen voor de implementatie van het recht op adequate huisvesting, waarbij de nadruk ligt op de belangrijkste vereisten van effectieve, op rechten gebaseerde antwoorden op nieuwe uitdagingen.

De huidige mondiale huizencrisis is anders dan alle voorgaande crises. Het houdt verband met de groeiende sociaal-economische ongelijkheid, de grootschalige financialisering van woningen en grond, en met niet-duurzame huisvestingssystemen die huisvesting als een handelsartikel behandelen. Uit de ervaring van de Speciale Rapporteur blijkt dat staten zich niet altijd bewust zijn van de manier waarop mensenrechtenverplichtingen van toepassing zijn in de context van huisvesting en, nog belangrijker, van hoe deze verplichtingen kunnen worden vertaald in concrete acties om de crisis aan te pakken.

De richtlijnen bieden staten een reeks implementatiemaatregelen op belangrijke aandachtsgebieden, waaronder dakloosheid en de onbetaalbaarheid van huisvesting, migratie, huisuitzettingen, klimaatverandering, de verbetering van informele nederzettingen, ongelijkheid en de regulering van bedrijven. Alle implementatiemaatregelen zijn ingegeven door de dringende noodzaak om huisvesting terug te winnen als een fundamenteel mensenrecht. De implementatie van de Richtlijnen zal de manier waarop staten met huisvesting omgaan substantieel veranderen, waardoor een nieuw landschap ontstaat waarin huisvesting kan worden gewaarborgd als een mensenrecht voor iedereen.

GE.19-22537(E)
ÿÿÿÿÿÿÿÿÿ

Inhoud

I. inleiding

1. Dit is het eindrapport van de speciale rapporteur voor adequate huisvesting als onderdeel van het recht op een adequate levensstandaard, en voor het recht op non-discriminatie in deze context, Leilani Farha. Gebaseerd op haar ervaringen tijdens haar mandaat en in reactie op de mondiale huisvestingsomstandigheden, presenteert de speciale rapporteur de richtlijnen voor de implementatie van het recht op adequate huisvesting.[1]

2. Wereldwijd hebben ruim 1,8 miljard mensen geen adequate huisvesting, en het aantal mensen dat in informele nederzettingen woont is inmiddels de 1 miljard gepasseerd.[2] Er wordt geschat dat jaarlijks 15 miljoen mensen gedwongen worden uitgezet en dat ongeveer 150 miljoen mensen dakloos zijn.[3]

3. Particuliere ontwikkelaars en investeerders domineren de huisvestingssystemen op een ongekende manier, waarbij ze huisvesting vaak scheiden van hun sociale functie door het te behandelen als een handelsartikel voor speculatie. De grond waarop informele nederzettingen zich bevinden en betaalbare woningen zijn belangrijke doelwitten geworden voor private equity-bedrijven en pensioenfondsen die op zoek zijn naar ondergewaardeerde activa waarin ze kapitaal kunnen parkeren, laten groeien en benutten, waardoor woningen en grond steeds onbetaalbaarder worden.

4. De huidige mondiale huizencrisis is niet zoals elke voorgaande crisis in zijn soort. Het wordt niet veroorzaakt door een afname van de hulpbronnen of een economische neergang, maar eerder door economische groei, expansie en toenemende ongelijkheid. Huisvesting is een belangrijke motor geworden van de groeiende sociaal-economische ongelijkheid, waardoor de welvaart toeneemt voor degenen die een woning bezitten en degenen die dat niet hebben, in grotere schulden en armoede worden gedreven.

5. Deze situatie brengt unieke uitdagingen met zich mee voor de implementatie van het recht op huisvesting. Het zal niet werken om aan de randen van een niet-duurzaam model van economische ontwikkeling te sleutelen. Het recht op huisvesting moet worden geïmplementeerd op een manier die de manier verandert waarop huisvesting momenteel wordt bedacht, gewaardeerd, geproduceerd en gereguleerd.

6. Er is reden om aan te nemen dat verandering mogelijk is. Zowel het maatschappelijk middenveld als de regeringen erkennen de huizencrisis steeds meer als een mensenrechtencrisis die een mensenrechtenantwoord vereist. Buurten en gemeenschappen over de hele wereld organiseren zich tegen schadelijke ontwikkeling, 'toerisme' en speculatie en krijgen de steun van een groeiend aantal lokale overheden bij het bevestigen van hun recht op adequate huisvesting.

7. Er blijft echter bij velen in de regering en in het maatschappelijk middenveld een gebrek aan duidelijkheid bestaan over wat het feitelijk betekent om het recht op huisvesting op een alomvattende en effectieve manier te implementeren om deze ongekende uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

8. Gelukkig bestaat er in de internationale mensenrechtenwetgeving een goed gevestigd raamwerk waaruit staten en rechthebbenden kunnen putten. De inhoud van het recht op adequate huisvesting is het onderwerp geweest van uitgebreid commentaar en jurisprudentie binnen het internationale mensenrechtensysteem en is wereldwijd een centraal aandachtspunt geweest in de mensenrechtenbehartiging.[4]

9. De onderstaande Richtlijnen bouwen voort op de normatieve normen die uit deze jurisprudentie naar voren zijn gekomen, evenals op de aanbevelingen en ervaringen van de

---

1 De speciale rapporteur bedankt alle onderzoekers en studenten die hebben meegewerkt aan dit en andere rapporten, waaronder Stefania Errico, Sam Freeman en Julieta Perucca. Een speciale dank gaat uit naar Bruce Porter voor zijn uitgebreide werk aan dit rapport en gedurende de gehele duur van het mandaat. Oprechte dank gaat ook uit naar het personeel van de afdeling Speciale Procedures van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (OHCHR), in het bijzonder Juana Sotomayor, Gunnar Theissen, Madoka Saji, Jon Izagirre en Natacha Foucard, voor hun steun aan de mandaat.

2 Zie https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/goal-11.

3 Zie https://fe.witness.org en https://yaleglobal.yale.edu/content/cities-grow-so-do-numbers-dakloos.

4 Zie bijvoorbeeld de algemene opmerkingen nr. 4 (1991) van de Commissie voor Economische, Sociale en Culturele Rechten over het recht op adequate huisvesting en nr. 7 (1997) over gedwongen uitzettingen. Zie ook de basisprincipes en richtlijnen over op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18, bijlage I), de leidende principes over eigendomszekerheid voor de armen in de steden (A/HRC/25/54) en de Standpunten van de commissie in de zaken *Ben Djazia en Bellili tegen Spanje* (E/C.12/61/D/5/2015) en *IDG tegen Spanje* (E/C.12/55/D/2/2014).

Speciale Rapporteur. Ze zijn ontwikkeld in overleg met staten en andere belanghebbenden gedurende de looptijd van het mandaat.5 Ze proberen niet alle staatsverplichtingen met betrekking tot het recht op huisvesting te dekken. In plaats daarvan beschrijven ze de belangrijkste elementen die nodig zijn voor de effectieve implementatie van het recht op huisvesting, zoals dit is uitgewerkt in het internationale mensenrechtenrecht.

II. Richtlijnen voor de implementatie van het recht op adequaat Huisvesting

Preambule

10. De huidige richtlijnen richten zich op de verplichtingen van staten als voornaamste plichtsdragers onder de internationale mensenrechtenwetgeving. De term ‘staat’ verwijst naar alle overheidsinstanties en alle niveaus en takken van de overheid, van lokaal tot nationaal, inclusief wetgevende, gerechtelijke en quasi-gerechtelijke instanties. Onder de “verplichtingen van staten” worden alle aspecten verstaan van de relatie van staten met bedrijven, financiële instellingen, investeerders en andere particuliere actoren die een belangrijke rol spelen bij de verwezenlijking van het recht op huisvesting. In de huidige Richtlijnen verwijst het “recht op huisvesting” naar “het recht op adequate huisvesting” zoals gegarandeerd door de internationale mensenrechtenwetgeving.

11. Deze Richtlijnen mogen niet worden geïnterpreteerd als een beperking, wijziging of anderszins afbreuk doen aan rechten die worden erkend onder de internationale mensenrechten of het humanitair recht en moeten, waar van toepassing, samen worden gelezen met andere mensenrechtennormen en richtlijnen met betrekking tot ontheemding, uitzettingen, de veiligheid van ambtstermijn, publieke participatie, zakenleven en mensenrechten, en met de jurisprudentie en commentaren van instanties die toezicht houden op de mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties en speciale procedures. De richtlijnen zelf moeten worden gelezen als onderling verbonden en onderling afhankelijk.

Richtsnoer nr. 1. Garandeer het recht op huisvesting als een fundamenteel mensenrecht, gekoppeld aan waardigheid en het recht op leven

12. Het recht op adequate huisvesting is erkend als een fundamenteel mensenrecht omdat het integraal deel uitmaakt van fundamentele mensenrechtenwaarden zoals waardigheid, gelijkheid, inclusie, welzijn, veiligheid van de persoon en publieke participatie.

13. Elk jaar gaan miljoenen levens verloren en worden er nog veel meer beschadigd door dakloosheid en ontoereikende huisvesting. Toch worden deze massale schendingen van de mensenrechten, in het bijzonder het recht op huisvesting en het recht op leven, evenals andere rechten, zoals het recht op gezondheid, fysieke integriteit, privacy en water en sanitaire voorzieningen, zelden als zodanig door regeringen aangepakt. , mensenrechteninstellingen of rechtssystemen.6

14. Staten begrijpen het recht op huisvesting vaak verkeerd als louter een verplichting aan huisvestingsprogramma’s, een kwestie van sociaal-economisch beleid dat los staat van mensenrechtenwaarden en imperatieven en zonder zinvolle verantwoording of toegang tot de rechter.7

15. Zoals verduidelijkt door de Commissie economische, sociale en culturele rechten mag het recht op adequate huisvesting niet eng worden geïnterpreteerd, als een recht op louter fysieke huisvesting of op huisvesting die als handelsartikel wordt opgevat. Het recht op huisvesting moet veeleer worden begrepen in relatie tot de inherente waardigheid van de menselijke persoon.

5 Daarnaast vond overleg plaats over een eerder ontwerp van de richtlijnen in Genève, Kampala en Durban met vertegenwoordigers van staten, het maatschappelijk middenveld en lokale overheden. Ontvangen schriftelijke opmerkingen zijn beschikbaar op www.ohchr.org/EN/Issues/Housing/Pages/GuidelinesImplementation.aspx.

6 A/71/310, par. 31.

7 A/69/274, paragraaf 18, en A/71/310, paragraaf 18. 5.

16. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten, inclusief hun rechterlijke macht, moeten ervoor zorgen dat het recht op adequate huisvesting wordt erkend en afdwingbaar als een fundamenteel mensenrecht door toepasselijke constitutionele en wettelijke bepalingen of door interpretaties van onderling afhankelijke rechten zoals het recht op leven. Het moet worden geïntegreerd in het ontwerp van beleid en programma's en worden opgenomen in de opleiding van advocaten en rechters;8

(b) Het recht op huisvesting moet worden gedefinieerd als het recht om in vrede, veiligheid en waardigheid in een huis te wonen, en omvat de zekerheid van eigendom, beschikbaarheid van diensten, betaalbaarheid, bewoonbaarheid, toegankelijkheid, passende locatie en culturele geschiktheid;9

(C) Rechtbanken moeten interpretaties van het nationale recht aannemen die consistent zijn met het recht op huisvesting bij het uitoefenen van rechterlijke toetsing, en regeringen moeten dergelijke interpretaties bevorderen, ook in pleidooien in rechtszaken;10

(d) Het recht op huisvesting moet worden erkend en bevestigd als ondeelbaar en onderling afhankelijk van andere rechten, waaronder het recht op leven, veiligheid van de persoon en gelijkheid, en deze rechten moeten voor zover mogelijk op een manier worden geïnterpreteerd dat de volledige bescherming van het recht op huisvesting te vergemakkelijken.11

Richtlijn nr. 2. Neem onmiddellijk stappen om de geleidelijke verwezenlijking van het recht op adequate huisvesting te garanderen, in overeenstemming met de maatstaf van redelijkheid

17. Hoewel schendingen van het recht op huisvesting, zoals gedwongen uitzettingen, vaak worden veroorzaakt door optreden van de staat, vloeien veel van de meest flagrante schendingen voort uit het onvermogen van staten om positieve maatregelen te nemen om de onaanvaardbare huisvestingsomstandigheden aan te pakken waarin zoveel mensen gedwongen worden leven.

18. Staten hebben de plicht stappen te ondernemen met het maximale van hun beschikbare middelen, met het oog op het geleidelijk verwezenlijken van de volledige verwezenlijking van het recht op adequate huisvesting, met alle passende middelen, waaronder in het bijzonder het aannemen van wetgevende maatregelen.12 Het Facultatief Protocol bij de Internationale Het Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten verduidelijkt dat de naleving van deze verplichting moet worden beoordeeld op basis van de redelijkheid van de genomen stappen.13

19. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten de geleidelijke verwezenlijking van het recht op huisvesting erkennen als een wettelijke verplichting onder het nationale recht, waarbij gebruik wordt gemaakt van de redelijkheidsnorm die is ontwikkeld door het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, wat betekent dat staten de plicht hebben om het recht op huisvesting voor iedereen te vervullen zo snel en efficiënt mogelijk;14

(b) De genomen maatregelen moeten doelbewust, concreet en gericht zijn op de verwezenlijking van het recht op huisvesting binnen een redelijk tijdsbestek. Staten moeten voldoende middelen toewijzen en prioriteit geven aan de behoeften van kansarme en gemarginaliseerde individuen of groepen die in precaire huisvestingsomstandigheden leven, en transparante en participatieve besluitvorming garanderen;15

---

8 A/71/310, par. 73.

9 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 4, para. 8.

10 Ibid., General Comment No. 9 (1998) over de binnenlandse toepassing van het Convenant, para. 14–15; E/C.12/1993/5, par. 21–24.

11 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 9, para. 15.

12 Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, art. 2 (1).

13 Facultatief Protocol bij het Verdrag, art. 8.4. Zie ook *Ben Djazia en Bellili tegen Spanje,* para. 15.1.

14 *Ben Djazia en Bellili tegen Spanje,* para. 15.3.

15 Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, algemene commentaren nr. 3 (1990) over de aard van de verplichtingen van de Staten die partij zijn en nr. 4. Zie ook de verklaring van het Comité over een evaluatie van de verplichting om stappen te ondernemen om “het maximum van beschikbare middelen” onder een optioneel protocol bij het Convenant (E/C.12/2007/1, paragraaf 3) en *Ben Djazia en Bellili v. Spanje,* para. 15.3 en 21 (c).

(c) De genomen maatregelen moeten redelijk en proportioneel zijn in verhouding tot de belangen die op het spel staan en de omstandigheden van de rechthebbenden;16

(D) Staten moeten kunnen aantonen dat zij de maximaal beschikbare middelen en alle passende middelen hebben benut om de rechten van de betrokken persoon of groep te handhaven;

(e) Staten moeten ervoor zorgen dat alle relevante autoriteiten en besluitvormers, inclusief de rechtbanken, bekend zijn met de redelijkheidsnorm en deze kunnen toepassen om openbare instellingen verantwoordelijk te houden voor het recht op huisvesting.

Richtlijn nr. 3. Zorg voor betekenisvolle deelname aan het ontwerp, de implementatie en het toezicht op huisvestingsbeleid en -beslissingen

20. Het recht op zinvolle en effectieve participatie is een kernelement van het recht op huisvesting en van cruciaal belang voor de waardigheid, de uitoefening van keuzevrijheid, autonomie en zelfbeschikking.

21. Degenen die behoefte hebben aan huisvesting of aanverwante sociale uitkeringen moeten worden behandeld als rechthebbenden en als deskundigen op het gebied van wat nodig is voor een waardig leven, en niet als ontvangers van liefdadigheid. Zij hebben het recht om actief, vrij en betekenisvol deel te nemen aan het ontwerp en de implementatie van programma's en beleidsmaatregelen die hen aangaan.17

22. Huisvestingsprogramma's worden echter vaak ontwikkeld en uitgevoerd via inefficiënte besluitvorming van bovenaf, die patronen van sociale uitsluiting versterkt en huisvesting creëert die niet aansluit bij de behoeften van mensen, vaak op afgelegen locaties en vaak verlaten.

23. Op rechten gebaseerde participatie, ondersteund door alle overheidsniveaus, transformeert bewoners in actieve burgers en betrokken leden van de gemeenschap, waardoor huisvestingsprogramma's betaalbaarder en effectiever worden en levendige, duurzamere gemeenschappen ontstaan.

24. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) Het recht op vrije en zinvolle deelname aan het huisvestingsbeleid moet dat zijn gegarandeerd door de wet en omvat het verstrekken van noodzakelijke institutionele en andere ondersteuning;

(b) Getroffen individuen moeten de uitkomst van besluitvormingsprocessen kunnen beïnvloeden op basis van kennis van hun rechten en toegang hebben tot relevante informatie en voldoende tijd om deze te raadplegen; sociaal-economische, taalkundige, alfabetiserings- en andere belemmeringen voor participatie moeten worden aangepakt;18

(C) Deelname aan het ontwerp, de bouw en het beheer van woningen moet de diversiteit van de gemeenschappen weerspiegelen en ervoor zorgen dat de behoeften van alle bewoners vertegenwoordigd zijn. Gelijke participatie moet worden gewaarborgd voor vrouwen, informele en dakloze inwoners, personen met een handicap en andere groepen die te maken krijgen met discriminatie of marginalisering;19

(d) Inheemse volkeren hebben het recht om actief betrokken te zijn bij het ontwikkelen en vaststellen van huisvestingsprogramma's die hen aangaan. Staten moeten inheemse volkeren raadplegen om hun vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming te verkrijgen voordat zij administratieve en wetgevende maatregelen aannemen of implementeren die gevolgen voor hen kunnen hebben.20

---

16 Zie *Ben Djazia en Bellili tegen Spanje,* para. 15.3 en 15.5.

17 Idem. Zie ook algemeen commentaar nr. 21 (2017) van het Comité voor de Rechten van het Kind over kinderen in straatsituaties.

18 Algemeen commentaar van de Commissie economische, sociale en culturele rechten nr. 4, para. 12, en de basisprincipes en richtlijnen voor op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18, bijlage I, paragraaf 39).

19 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 21 (2009) over het recht van iedereen deel te laten nemen aan het culturele leven, in het bijzonder para. 16 ff.

20 Verklaring over de rechten van inheemse volkeren, in het bijzonder kunst. 10, 19 en 23.

Richtlijn nr. 4. Implementeer alomvattende strategieën voor de verwezenlijking van het recht op huisvesting

25. De belangrijkste structurele problemen die aanleiding geven tot dakloosheid, informaliteit en andere systemische schendingen van het recht op huisvesting zijn multidimensionaal, omvatten veel verschillende beleidsterreinen en programma's en vereisen alomvattende plannen om in de loop van de tijd betekenisvolle veranderingen teweeg te brengen.

26. Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten heeft benadrukt dat de verplichting om het recht op huisvesting geleidelijk te realiseren vrijwel altijd de goedkeuring van een nationale huisvestingsstrategie zal vereisen.21 Strategieën moeten worden ontwikkeld in overleg met de getroffen groepen en moeten duidelijk gedefinieerde doelstellingen omvatten. de toe te wijzen middelen identificeren en de verantwoordelijkheden en het tijdschema voor de implementatie verduidelijken.22

27. De meeste staten hebben geen effectieve strategieën geïmplementeerd om het recht op huisvesting te verwezenlijken. Waar tijdlijnen en doelstellingen voor de resultaten zijn vastgesteld, is er vaak onvoldoende inzet om deze te verwezenlijken en is er geen sprake van zinvolle verantwoording.

28. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) Huisvestingsstrategieën moeten de verplichtingen van de staat identificeren die geleidelijk moeten worden verwezenlijkt, op basis van duidelijke doelen en tijdlijnen voor het bereiken van specifieke resultaten en het recht op adequate huisvesting voor iedereen in de kortst mogelijke tijd;

(B) Strategieën moeten zorgen voor samenhang en coördinatie op alle relevante beleidsterreinen, met name stadsplanning, landregulering, belastingen en financiën, sociale uitkeringen en diensten;

(C) Staten moeten specifieke strategieën ontwikkelen om obstakels voor het recht op huisvesting aan te pakken, zoals discriminatie, financialisering, speculatie, roofzuchtige leningen, landroof, conflicten, gedwongen uitzettingen, aantasting van het milieu en kwetsbaarheid voor rampen. De aangenomen strategieën moeten inspelen op aanhoudende en opkomende uitdagingen in stedelijke en plattelandsgebieden, zoals ruimtelijke onrechtvaardigheid en klimaatverandering;

(D) Staten moeten voorzien in onafhankelijke monitoring van de voortgang bij het behalen van doelen en tijdlijnen, procedures opstellen waarmee getroffen gemeenschappen systemische problemen kunnen identificeren die de verwezenlijking van het recht op huisvesting beïnvloeden, en zorgen voor effectieve reacties.23

Richtlijn nr. 5. Een einde maken aan dakloosheid in de kortst mogelijke tijd en een einde maken aan de criminalisering van mensen die dakloos zijn

29. Dakloosheid wordt op een aantal manieren ervaren: leven op straat of trottoirs, of in geïmproviseerde kampementen in landelijke of stedelijke gebieden, verdubbelen of verdrievoudigen met anderen, of leven in overvolle geïmproviseerde schuilplaatsen, onbeschermd tegen de elementen of zonder toegang tot water , sanitair of elektriciteit.

30. Dakloosheid is een diepgaande aanval op de waardigheid, sociale inclusie en het recht op leven.
Het is op het eerste gezicht een schending van het recht op huisvesting en schendt een aantal andere mensenrechten naast het recht op leven, waaronder non-discriminatie, gezondheidszorg, water en sanitaire voorzieningen, de veiligheid van de persoon en de vrijheid van wrede, vernederende en onmenselijke behandeling.24

31. Daklozen en personen die in informele huisvesting wonen, worden vaak onderworpen aan criminalisering, intimidatie en discriminerende behandeling vanwege hun huisvestingsstatus.
Hun wordt de toegang tot sanitaire voorzieningen ontzegd, ze worden opgepakt en verdreven uit gemeenschappen en onderworpen aan extreme vormen van geweld.

21 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 4, para. 12.
22 Idem.
23 Zie ook A/HRC/37/53.
24 A/HRC/31/54, par. 4.

32. Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten en het Mensenrechtencomité hebben onderscheid op basis van sociaal-economische status, inclusief dakloosheid, erkend als een vorm van discriminatie die in de nationale wetgeving verboden moet worden.25 Staten hebben een onmiddellijke verplichting om dringend te reageren op tegemoet te komen aan de behoeften van personen die momenteel dakloos zijn, en om plannen uit te voeren om systemische dakloosheid zo snel mogelijk te voorkomen en te elimineren.

33. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten toegang bieden tot veilige, beveiligde en waardige noodopvang, met de nodige ondersteuning en zonder discriminatie op welke grond dan ook, waaronder migratiestatus, nationaliteit, geslacht, gezinssituatie, seksuele identiteit, leeftijd, etnische afkomst, handicap, afhankelijkheid van alcohol of drugs, strafblad, openstaande boetes of gezondheid. 26 Staten moeten speciale maatregelen nemen om de rechten van kinderen in straatsituaties te beschermen;27

(B) Individuen en gezinnen moeten toegang krijgen tot adequate permanente huisvesting, zodat ze niet voor langere perioden afhankelijk zijn van noodopvang. ‘Housing First’-benaderingen, die zich richten op het snel verhuizen van mensen die dakloos zijn naar permanente huisvesting, moeten alle noodzakelijke ondersteuning bieden zolang als nodig is voor het in stand houden van huisvesting en het leven in de gemeenschap;

(C) Staten moeten discriminatie op grond van dakloosheid of andere huisvestingsstatus verbieden en aanpakken en alle wetten en maatregelen intrekken die daklozen of gedrag dat verband houdt met dakloos zijn, zoals slapen of eten in openbare ruimtes, criminaliseren of bestraffen. De gedwongen uitzetting van daklozen uit openbare ruimtes en de vernietiging van hun persoonlijke bezittingen moeten verboden worden. Daklozen moeten in gelijke mate worden beschermd tegen inmenging in de privacy en het huis, waar ze ook wonen;

(D) Staten zouden binnen hun rechtssysteem moeten voorzien in alternatieve procedures voor het omgaan met kleine vergrijpen van daklozen om hen te helpen de cyclus van criminalisering, opsluiting en dakloosheid te doorbreken en het recht op huisvesting veilig te stellen. De politie moet worden opgeleid om met daklozen om te gaan op een manier die hun waardigheid en rechten respecteert en bevordert.

Richtlijn nr. 6. Verbied gedwongen uitzettingen en voorkom uitzettingen waar mogelijk

34. Gedwongen uitzettingen worden gedefinieerd als de permanente of tijdelijke verwijdering tegen hun wil van individuen, families en/of gemeenschappen uit de huizen en/of het land dat zij bezetten, zonder de voorziening van en toegang tot passende vormen van juridische of andere bescherming. die in overeenstemming zijn met de internationale mensenrechtenwetgeving.28 Gedwongen uitzettingen worden al lang erkend als een grove schending van de mensenrechten.

35. Om ervoor te zorgen dat elke uitzetting in overeenstemming is met de internationale mensenrechtenwetgeving, moet aan een aantal criteria worden voldaan, waaronder betekenisvolle betrokkenheid bij de getroffenen, verkenning van alle haalbare alternatieven, verhuizing naar adequate huisvesting waar de getroffen huishoudens overeenstemming over hebben bereikt, zodat niemand dakloos raakt, toegang tot de rechter om procedurele eerlijkheid te garanderen, en naleving van alle mensenrechten. Wanneer niet aan deze criteria wordt voldaan, worden uitzettingen geacht gedwongen te zijn en een schending van het recht op huisvesting in te houden.

36. Gedwongen uitzettingen zijn wijdverbreid en hebben verwoestende gevolgen. Ze worden vaak uitgevoerd om plaats te maken voor grootschalige ontwikkelingsprojecten, de winning van natuurlijke hulpbronnen en landbouwprojecten, om informele nederzettingen of daklozen te ontruimen.

25 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 20 (2009) over non-discriminatie op het gebied van economische, sociale en culturele rechten, para. 35, en het Mensenrechtencomité, algemeen commentaar nr. 36 (2018) over het recht op leven, para. 61.

26A /HRC/31/54. Voor de ervaringen van inheemse volkeren met dakloosheid, zie A/74/183.

27 Zie met name algemeen commentaar nr. 21 van het Comité voor de Rechten van het Kind.

28 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 7, para. 3.

kampementen, om bestaande goedkopere woningen te vervangen door luxe woningen of commerciële ontwikkelingen of ogenschijnlijk voor de openbare orde, veiligheid en stadsverfraaiing. In sommige contexten gaat het om bruut geweld, waaronder gendergerelateerd geweld en sterfgevallen.
Uitzettingen zijn ook steeds vaker een reactie geworden op achterstallige huur- of hypotheekschulden in de context van stijgende huisvestingskosten, en in veel gevallen is de nationale wetgeving die dergelijke uitzettingen regelt niet in overeenstemming met de internationale mensenrechten.

37. Staten moeten gedwongen uitzettingen verbieden en ervoor zorgen dat eventuele uitzettingen op grond van het nationale recht volledig in overeenstemming zijn met het internationale recht. Een zinvolle betrokkenheid bij gemeenschappen moet zorgen voor de ontwikkeling van plannen die de rechten van bewoners respecteren en die gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd, zonder de noodzaak van uitzettingsprocedures of politiehandhaving.29

38. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) Gedwongen uitzettingen zoals gedefinieerd in de internationale mensenrechtenwetgeving moeten onder alle omstandigheden verboden worden, ongeacht de eigendoms- of eigendomsstatus van de getroffenen. Slachtoffers van gedwongen uitzettingen moeten adequate compensatie, herstel en toegang krijgen tot huisvesting of productieve grond, indien van toepassing;30

(b) Nationale wetten die uitzettingen regelen moeten in overeenstemming zijn met de mensenrechtennormen, inclusief het beginsel van respect voor de menselijke waardigheid en de algemene beginselen van redelijkheid, proportionaliteit en eerlijk proces, en moeten eveneens van toepassing zijn op degenen die in daklozenkampen wonen. De toegang tot de rechter moet gedurende het hele proces worden gewaarborgd, en niet alleen wanneer uitzetting dreigt. Alle haalbare alternatieven voor uitzetting moeten worden onderzocht, in overleg met de betrokken personen. Als, na betekenisvolle betrokkenheid bij de getroffenen, verhuizing noodzakelijk en/of gewenst wordt geacht door de gemeenschap, moet er worden gezorgd voor adequate alternatieve huisvesting van vergelijkbare omvang, kwaliteit en kosten in de nabijheid van de oorspronkelijke woonplaats en bron van bestaan.31 mag mensen niet dakloos maken.32
De toegang tot de rechter moet gedurende het hele proces worden gewaarborgd, en niet alleen wanneer uitzetting op handen is;

(C) In gevallen van hypotheekafsluiting of achterstallige huurbetalingen mogen uitzettingen alleen plaatsvinden als laatste redmiddel en na een volledige verkenning van alternatieve manieren om de uitstaande schulden af te lossen, zoals door middel van nooduitkeringen, schuldherschikking of, indien nodig, verhuizing naar meer betaalbare woningen. voldoen aan de toereikendheidsnormen;

(D) Staten moeten programma's implementeren om uitzettingen te voorkomen door middel van maatregelen zoals huurstabilisatie en -controles, huursteun, landhervormingen en andere initiatieven om land- en eigendomszekerheid in stedelijke en landelijke omgevingen te bevorderen. Er moeten ook preventieve maatregelen worden genomen om de onderliggende oorzaken van uitzetting en ontheemding weg te nemen, zoals speculatie in grond, onroerend goed en woningen. Er is geen herplaatsing van inheemse volkeren toegestaan zonder hun vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming.33

Richtsnoer nr. 7. Upgrade van informele nederzettingen met een op mensenrechten gebaseerde aanpak

39. Bijna een kwart van de stedelijke bevolking in de wereld leeft in informele nederzettingen, wat betekent dat hen vaak basisvoorzieningen worden ontzegd en gedwongen worden om in rampgevoelige gebieden en in de slechtste gebieden te leven, vaak onderworpen aan gedwongen uitzetting.34 Zeer ontoereikende huisvesting in informele wijken nederzettingen is een van de meest wijdverbreide schendingen van het mensenrecht

29 A/HRC/40/61, par. 38.
30 Zie de basisprincipes en richtlijnen over op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18, bijlage I, paragrafen 23-27) en de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die in plattelandsgebieden werken, kunst. 17 en 24.
31 Basisprincipes en richtlijnen voor op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18, bijlage I, para. 60).
32 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 7, paragrafen. 10 en 13.
33 Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren, art. 10.
34 Zie ook A/73/310/Rev.1.

huisvesting wereldwijd. 35 Tegelijkertijd zijn informele nederzettingen belangrijke prestaties van bewoners die onder de meest ongunstige omstandigheden levendige, zelfvoorzienende gemeenschappen hebben gecreëerd.

40. Inwoners van informele nederzettingen worden vaak geconfronteerd met discriminatie en stigmatisering, en worden vaak behandeld als wetsovertreders en 'overtreders' in plaats van te worden erkend als rechthebbenden die steun nodig hebben om hun huisvestingsstatus te verbeteren.36 Verbeteringsplannen resulteren maar al te vaak in de verhuizing van bewoners naar alternatieve huisvesting die ontoereikend is, ver verwijderd van hun oorspronkelijke huizen, geïsoleerd van werkgelegenheid of het gemeenschapsleven en zonder toegang tot adequaat vervoer.

41. In het kader van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling hebben staten zich ertoe verbonden de toegang voor iedereen tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting te garanderen en informele nederzettingen te moderniseren (doelstelling 11.1 van de Sustainable Development Goals).37 Om dit doel te bereiken moeten staten zich engageren met bewoners van informele nederzettingen om hun capaciteiten te vergroten, de omstandigheden te verbeteren en gemeenschappen intact te houden.

42. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Inspanningen om de huisvesting te verbeteren moeten door de gemeenschap worden geleid, inclusief zijn en op rechten gebaseerde participatie en verantwoording mogelijk maken en bieden in termen van ontwerp en implementatie. Verbeteringsinspanningen moeten ervoor zorgen dat bewoners toegang blijven houden tot hun levensonderhoud en de economische ontwikkeling van de gemeenschap ondersteunen, waarbij de vaardigheden en arbeid van bewoners waar mogelijk worden geïntegreerd.38 Er moeten maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat verbeterde woningen betaalbaar blijven;

(B) Staten moeten het recht handhaven om in situ te blijven wanneer dat mogelijk en gewenst is door de inwoners. Verhuizing mag alleen plaatsvinden als de bewoners ermee instemmen en nadat alle andere opties zijn verkend via zinvol overleg met en participatie van de bewoners;39

(c) Regeringen moeten via mensenrechteninstellingen en rechtbanken verantwoordelijk worden gehouden voor het verbeteren van informele nederzettingen in overeenstemming met internationale mensenrechtennormen. Upgradeplannen moeten ook worden beoordeeld en gecontroleerd door een onafhankelijke autoriteit die klachten kan ontvangen en hoorzittingen en informatiesessies binnen de gemeenschap kan houden. Bewoners moeten elke beslissing kunnen aanvechten, alternatieve voorstellen kunnen presenteren en hun eisen en ontwikkelingsprioriteiten kunnen verwoorden;40

(D) Om alternatieven voor informele nederzettingen te bieden, moeten beheerde gronden gereserveerd worden voor de sociale productie van woningen met wettelijke eigendomszekerheid. Als de staat niet in staat is om gebouwde woningen te bieden of als de bewoners dat liever hebben, moeten bouwmaterialen en technische ondersteuning beschikbaar worden gesteld voor zelfbouw.

Richtsnoer nr. 8. Bestrijd discriminatie en zorg voor gelijkheid

43. Discriminatie, uitsluiting en ongelijkheid vormen de kern van bijna alle schendingen van het recht op huisvesting. Huisvestingssystemen hebben de sociale, economische, politieke en ruimtelijke ongelijkheid vergroot.

44. Vluchtelingen, asielzoekers, migranten, vooral degenen die geen papieren hebben, intern ontheemden, staatlozen, personen met een handicap, kinderen en jongeren, inheemse volkeren, vrouwen, lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen, ouderen en leden van raciale, etnische en religieuze minderheden zijn onevenredig vertegenwoordigd onder degenen die dakloos zijn, in informele huisvesting leven en

[35] Ibid., par. 12.

[36] Ibid., par. 44, en A/HRC/40/61, par. 41.

37 Zie ook de Nieuwe Stedelijke Agenda.

[38] A/73/310/Rev.1, paragrafen. 72 ff. Zie ook *Ben Djazia en Bellili tegen Spanje,* para. 15.1.

39 Basisprincipes en richtlijnen voor op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding (A/HRC/4/18, bijlage I, para. 38).

[40] Ibid., par. 37–38.

ontoereikende huisvesting en worden vaak gedegradeerd naar de meest marginale en onveilige gebieden.41 Deze groepen ervaren vaak intersectionele discriminatie als gevolg van hun huisvestingsstatus.42

45. Discriminerende uitsluiting van huisvesting verergert en versterkt de sociaal-economische ongelijkheid voor leden van deze groepen aanzienlijk, ontneemt hen de toegang tot werkgelegenheid of productieve grond en dwingt hen hogere kosten voor diensten te betalen. In veel staten is de mogelijkheid om huizen of grond te kopen en te bezitten de dominante factor geworden bij het in stand houden van de ongelijkheid.

46. Hoewel veel staten wetgeving inzake gelijkheid of non-discriminatie hebben aangenomen die van toepassing is op huisvesting, moeten de wetten over het algemeen nog effectief worden toegepast om diepgewortelde systemische discriminatie op het gebied van huisvesting aan te pakken of om aanzienlijke hervormingen in het huisvestings- en grondbeleid te eisen die de ongelijkheid verergeren.

47. Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten heeft benadrukt dat garanties voor gelijkheid en non-discriminatie zoveel mogelijk moeten worden geïnterpreteerd op manieren die de volledige bescherming van het recht op adequate huisvesting vergemakkelijken.43

48. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten alle vormen van discriminatie op het gebied van huisvesting door publieke of private actoren verbieden en niet alleen formele maar ook inhoudelijke gelijkheid garanderen, wat het nemen van positieve maatregelen vereist om huisvestingsachterstanden aan te pakken en een gelijk genot van het recht op huisvesting te garanderen;44

(b) Het recht op gelijkheid vereist dat huisvesting en daaraan gerelateerde sociale programma's een niet-discriminerende werking hebben. Het vereist ook dat dergelijke programma's adequaat zijn om de gevolgen van discriminatie van gemarginaliseerde groepen te verzachten en hun unieke omstandigheden aan te pakken.45 Rechtbanken, tribunalen en mensenrechtenorganisaties moeten zowel individuele als programmatische remedies tegen discriminatie bieden, inclusief maatregelen om de structurele oorzaken van ongelijkheid aan te pakken. in huisvesting;

(c) Het recht op gelijkheid op het gebied van huisvesting moet strikt worden toegepast om eventuele negatieve gevolgen voor kansarme groepen uit te sluiten. Ontwikkelings- of herontwikkelingsplannen moeten huisvesting voor kansarme groepen omvatten en voorzien in het recht op terugkeer als verhuizing nodig is, en in betekenisvolle betrokkenheid gedurende het hele proces;

(D) Staten moeten in hun wetten, beleid en administratieve praktijken onderscheidende normen en benaderingen van gelijkheid opnemen die door en voor bepaalde groepen zijn ontwikkeld. Bijvoorbeeld:

(i) Staten moeten het recht van kinderen op adequate huisvesting garanderen, onder meer door het beginsel van de belangen van het kind toe te passen en, waar passend, kinderen te betrekken bij de relevante besluitvorming. Waar een gebrek aan huisvesting het vermogen van ouders om bij hun kinderen te blijven bedreigt, moet worden gezorgd voor passende huisvesting en bijbehorende ondersteuning om scheiding van gezinnen te voorkomen.46 Er moet ook bijzondere aandacht worden besteed aan jonge volwassenen die kinderwelzijnsinstellingen verlaten om ervoor te zorgen dat ze toegang hebben tot betaalbare en adequate huisvesting en het voorkomen van dakloosheid;

(ii) Staten moeten het recht op huisvesting van inheemse volkeren waarborgen in overeenstemming met de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren. Dit betekent het garanderen van het recht van inheemse volkeren om actief betrokken te zijn bij het ontwikkelen en vaststellen van huisvestings- en andere sociale en economische programma's en, voor zover mogelijk, dergelijke programma's via hun eigen programma's te beheren.

41 A/70/270, par. 38.
42 A/69/274, par. 46.
43 E/C.12/2019/1, par. 9.
44 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 20, para. 37.
45 Comité voor de uitbanning van rassendiscriminatie, algemene aanbevelingen nr. 27 en nr. 34.
46 Zie bijvoorbeeld het Verdrag inzake de rechten van het kind, art. 27, en Comité voor de rechten van het kind, algemeen commentaar nr. 21.

instellingen. 47 Staten moeten ook de relevante binnenlandse verdragen en overeenkomsten die met inheemse volkeren zijn gesloten volledig naleven;48

(iii) Staten moeten erkennen dat het recht op adequate huisvesting een bijzondere betekenis heeft voor personen met een handicap en dat het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap hen duidelijke verplichtingen oplegt, zoals het recht op redelijke aanpassingen, zelfstandig wonen en opgenomen worden in de gemeenschap. Het onevenredige aantal personen met een handicap dat dakloos is, vormt een schending van het materiële recht op gelijkheid en moet als zodanig worden aangepakt;

(iv) Staten moeten erkennen dat huisvestingssystemen vaak gebaseerd zijn op rassensegregatie en ongelijkheid en deze versterken. Zoals gegarandeerd in het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, moet het recht op gelijkheid inhoudelijk worden geïnterpreteerd als het gelijke genot van het recht op adequate huisvesting zonder discriminatie op grond van ras, huidskleur of nationale of etnische afkomst. positieve maatregelen om de aanhoudende erfenis van kolonisatie, apartheid, bezetting en racisme aan te pakken;49

(v) Staten moeten lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen erkennen als behorend tot groepen die vaak te lijden hebben onder stigmatisering, discriminatie en criminalisering op het gebied van huisvesting en die wijdverspreide dakloosheid ervaren.
Zij moeten worden opgenomen in de wettelijke bescherming tegen discriminatie op het gebied van huisvesting en worden beschermd tegen gedwongen uitzetting uit hun huizen.

Richtsnoer nr. 9. Zorg voor gendergelijkheid op het gebied van huisvesting en grond

49. Als gevolg van discriminatie en ongelijkheid op het gebied van huisvesting leven veel vrouwen en meisjes in onveilige, onwaardige en onveilige omstandigheden, met een verhoogd risico op dakloosheid en geweld.50 Vrouwen ontberen daardoor vaak zekerheid over hun eigendom en gelijke rechten op land en eigendom. van erfwetten, gewoonten en tradities die hen direct of indirect discrimineren. Hun toegang tot huisvesting, grond en bezittingen, onder meer via toegang tot krediet, is vaak afhankelijk van een relatie met een mannelijk familielid en komt vaak in gevaar bij de ontbinding van hun huwelijk of het overlijden van hun echtgenoot.

50. Ontoereikende huisvesting heeft vooral negatieve gevolgen voor vrouwen en meisjes. Intimidatie, fysieke aanvallen, verkrachting en zelfs de dood zijn bijvoorbeeld niet ongewoon wanneer vrouwen en meisjes moeten lopen om veilig drinkwater te halen of toegang te krijgen tot sanitaire voorzieningen.
Gebrek aan toegang tot latrines en privacy heeft negatieve gevolgen voor vrouwen en meisjes, vooral tijdens de menstruatie. Ook uitzettingen hebben een onevenredige impact op vrouwen, die vaak in de frontlinie staan om hun huizen te verdedigen en te maken krijgen met de nasleep van uitzettingen.

51. Huiselijk geweld is een van de belangrijkste oorzaken van dakloosheid bij vrouwen. Vaak komt het voor dat de vrouw die het geweld ervaart, en niet de mannelijke dader, de woning moet verlaten. Omdat vrouwen het vermijden om op straat te leven, vooral als ze voor kinderen zorgen, is de kans groter dat ze onder de “verborgen daklozen” worden aangetroffen en wordt hen het voordeel ontzegd van programma’s die gericht zijn op personen in meer zichtbare vormen van dakloosheid. Het gebrek aan alternatieve huisvestingsmogelijkheden voor vrouwen die thuis geweld ervaren, brengt hun veiligheid en leven in gevaar.51

52. Het recht op huisvesting moet worden erkend als een centraal onderdeel van het recht van vrouwen op inhoudelijke gelijkheid, wat vereist dat wetten, beleid en praktijken zodanig worden gewijzigd dat zij

47 Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren, art. 23. Zie ook A/74/183.
48 Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren, art. 37.
49 Kunst. 5(e)(iii).
50 A/HRC/19/53, par. 3. Zie ook OHCHR, *Women and the Right to Adequate Housing* (New York, 2012), A/74/183, para. 45-47, A/HRC/31/54, paragrafen. 34 ff. en A/73/310/Rev.1, paragrafen. 83 ff.
51 OHCHR, *Vrouwen en het recht op adequate huisvesting,* p. 76. Zie ook A/71/310, punt. 24, en A/HRC/35/30, par. 73.

de systemische nadelen die vrouwen ervaren niet in stand houden, maar juist verlichten.52
Vrouwen moeten de mogelijkheid krijgen om het recht op huisvesting te verwoorden en op te eisen op een manier die hun ervaring met huisvestingsachterstanden in al zijn dimensies aanpakt.

53. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) Het onafhankelijke recht van vrouwen op zekerheid van een vaste baan, ongeacht hun gezins- of relatiestatus, moet worden erkend in de nationale huisvestingswetten, -beleid en -programma's.53 In dat opzicht moeten staten, waar nodig, bepalingen op het gebied van gezinshuisvesting wijzigen of intrekken. , erfrecht en andere relevante wetten die de toegang van vrouwen tot huisvesting en grondbezit beperken. Bepalingen van gewoonterecht die vrouwen discrimineren en in strijd zijn met internationale mensenrechtennormen mogen niet worden erkend of toegepast;54

(b) Vrouwen moeten gelijke toegang krijgen tot kredieten, hypotheken, eigenwoningbezit en huurwoningen, onder meer via subsidies, om ervoor te zorgen dat hun lagere inkomens hen niet uitsluiten van huisvesting.55 De economische activiteiten van vrouwen, die vaak thuis plaatsvinden, moet worden ondersteund en beschermd, vooral tijdens moderniseringsinspanningen of verhuizingen;

(C) In situaties van huiselijk geweld moet de wetgeving ervoor zorgen dat, ongeacht of een vrouw een eigendomstitel, formeel eigendomsrecht of huurrecht heeft, zij waar nodig in haar eigen huis kan blijven en de dader kan laten verwijderen.56 Staten moeten zorgen voor onmiddellijke toegang tot noodsituaties. schuilplaatsen en snelle toegang tot eerstelijnscrisisdiensten.
Huisvestingsprogramma's voor de lange termijn, inclusief die voor de toewijzing van permanente openbare of sociale huisvesting, moeten prioriteit geven aan vrouwen en gezinnen die aan geweld ontsnappen;57

(d) Vrouwen moeten een gegarandeerd recht hebben om deel te nemen aan alle aspecten van de huisvestingsgerelateerde beleidsvorming, inclusief het ontwerpen en bouwen van woningen, gemeenschapsontwikkeling en -planning, en transport en infrastructuur. Dit geldt ook voor vrouwen die in informele huisvesting of in kampen wonen.

Richtsnoer nr. 10. Zorg voor het recht op adequate huisvesting voor migranten en binnenlands ontheemden58

54. De afgelopen jaren zijn migranten bijzonder kwetsbaar geworden voor schendingen van het recht op huisvesting. Migranten op doorreis zijn gedwongen om in zeer precaire omstandigheden te leven, zoals in informele kampen, in bossen, velden, verlaten huizen, treinstations of andere openbare ruimtes, zonder sanitaire voorzieningen, beperkte toegang tot veilige voedsel- en waterbronnen, en vaak blootgesteld aan gedwongen uitzettingen. Eenmaal gevestigd leven migranten vaak in zeer ontoereikende huisvestingsomstandigheden in geografisch gescheiden gebieden met slechte toegang

52 *SC en GP tegen Italië* (E/C.12/65/D/22/2017), par. 8.2.

53 Zie het algemene commentaar nr. 16 (2005) van de Commissie economische, sociale en culturele rechten over het gelijke recht van mannen en vrouwen op het genot van alle economische, sociale en culturele rechten, para. 28, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, art. 2 (f), 15 en 16, algemene aanbevelingen nr. 21 (1994) van het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen over gelijkheid in huwelijk en gezinsrelaties, nr. 29 (2013) over de economische gevolgen van huwelijk, gezinsrelaties en hun ontbinding en nr. 34 (2016) over de rechten van plattelandsvrouwen, het algemene commentaar nr. 28 (2000) van het Mensenrechtencomité over de gelijkheid van rechten tussen mannen en vrouwen, para. 19, en A/HRC/19/53, par. 68.

54 Zie de algemene aanbevelingen van het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen Nr. 21, paragrafen. 28 en 33, en nr. 34, paragrafen. 58 en 77.

55 Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, art. 13.

56 Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld Geweld, kunst. 52. Zie ook A/HRC/19/53, para. 36 en A/HRC/35/30.

57 Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen, algemene aanbeveling nr. 35 (2017) over gendergerelateerd geweld tegen vrouwen, actualisering van algemene aanbeveling nr. 19, paragrafen. 24 ff. Zie ook A/HRC/35/30.

58 De term 'migrant' wordt hier gebruikt zonder afbreuk te doen aan de beschermingsregimes die bestaan onder het internationaal recht voor specifieke juridische categorieën van niet-onderdanen, waaronder vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen, mensenhandel en migrerende werknemers.

diensten en faciliteiten, zonder eigendomszekerheid, geconfronteerd met discriminatie, armoede en economische marginalisering.59

55. Over de hele wereld zijn kampen voor vluchtelingen en binnenlands ontheemden vaak overvol en bieden ze onvoldoende onderdak en diensten. Soms bieden ze helemaal geen basisdiensten. Vaak fungeren ze als een ongepaste vervanging voor huisvesting voor de lange termijn.

56. Arbeidsmigranten worden door werkgevers vaak onder ondermaatse omstandigheden gehuisvest, bijvoorbeeld in transportcontainers of geïmproviseerde accommodatie zonder basisvoorzieningen.60 Huishoudelijk personeel dat in huishoudens woont, is gedwongen om in keukens of op de badkamervloer te slapen, zonder privacy en kwetsbaar voor misbruik en geweld.

57. Dergelijke omstandigheden worden verergerd door anti-migrantenretoriek die steeds vaker wordt vertaald in wetten en beleid. De toegang tot daklozenopvangcentra is soms beperkt tot staatsburgers of gedocumenteerde migranten; in sommige rechtsgebieden is het een strafbaar feit om accommodatie te verhuren aan migranten zonder papieren.

58. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten het gelijke genot van het recht op huisvesting zonder discriminatie garanderen voor alle binnenlandse ontheemden en alle migranten, ongeacht hun documentatie, in overeenstemming met de internationale mensenrechten en het humanitair recht. 61 Staten moeten zorgen voor coördinatie tussen migratie-, binnenlandse ontheemding- en huisvestingsprogramma's om het recht op adequate huisvesting in alle contexten te waarborgen. Opvangcentra en andere centra voor migranten moeten voldoen aan de normen van waardigheid, adequaatheid en bescherming van het gezin en aan andere vereisten van de internationale mensenrechtenwetgeving en het internationale humanitaire recht. 62 Migrantenkinderen mogen nooit gescheiden worden van hun ouders of voogden, en gezinnen die gescheiden zijn door ontheemding moeten zo snel mogelijk herenigd worden;63

(b) Elk verschil in behandeling bij het in aanmerking komen voor verschillende soorten huisvesting op basis van de immigratiestatus moet redelijk en proportioneel zijn, en mag de bescherming van het recht op huisvesting voor alle mensen binnen het grondgebied of de jurisdictie van de staat niet in gevaar brengen.64 Er mag geen discriminatie plaatsvinden op basis van immigratiestatus bij de toegang tot noodopvangcentra en staten moeten ervoor zorgen dat woningaanbieders noch toegestaan noch verplicht zijn om informatie door te geven aan de autoriteiten die migranten zonder papieren zou ontmoedigen onderdak te zoeken voor zichzelf en hun gezinnen. Huisvestingsaanbieders, maatschappelijke organisaties en individuen mogen niet worden gestraft voor het helpen van migranten bij het veiligstellen van onderdak of huisvesting.65 Toegang tot huisvesting voor de langere termijn moet, waar nodig, zo snel mogelijk worden geboden;

(C) Er moeten effectieve beschermingsmechanismen aanwezig zijn zodat migranten effectieve oplossingen kunnen vinden voor schendingen van het recht op huisvesting en non-discriminatie. Er zijn specifieke beschermende maatregelen en rechtsmiddelen nodig voor migrerende werknemers die in een woning wonen

59 E/C.12/2017/1, A/HRC/14/30, par. 14 e.v., en OHCHR, *The Economic, Social and Cultural Rights of Migrants in an Irregular Situation.*

60 Zie bijvoorbeeld A/HRC/14/30, para. 49, en A/HRC/40/61/Add.1, par. 81.

61 Zie algemeen commentaar nr. 20 van de Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemene aanbeveling nr. 30 (2004) van de Commissie voor de uitbanning van rassendiscriminatie over discriminatie van niet-staatsburgers, para. 32, en het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden, art. 43 (1) (d). Zie ook het Mondiaal Pact voor Veilige, Ordelijke en Reguliere Migratie, doelstelling 15, en het Mondiaal Pact inzake vluchtelingen (A/73/12 (Deel II), paragrafen 78-79).

62 Zie bijvoorbeeld OHCHR en de Global Migration Group, *Principles and Guidelines, Supported by Practical Guidance, on the Human Rights Protection of Migranten in Vulnerable Situations* (Genève), principe 11.

63 Zie de Guiding Principles on Internal Displacement, principe 17 e.v.

64 Comité voor de uitbanning van rassendiscriminatie, algemene aanbeveling nr. 30, para. 32.

65 *Beginselen en richtlijnen voor de bescherming van de mensenrechten van migranten in kwetsbare situaties,* principe 13, para. 4.

verstrekt door werkgevers die te kampen hebben met ernstig ontoereikende omstandigheden of misbruik, waardoor zij naar adequate huisvesting kunnen worden overgeplaatst en zonder vooroordelen opnieuw aan de slag kunnen gaan;66

(d) Vluchtelingen en binnenlands ontheemden aan wie op onrechtmatige of willekeurige wijze hun vroegere huizen, gronden, eigendommen of gewone verblijfplaatsen zijn ontnomen, moeten verzekerd worden van een recht op terugkeer, in overeenstemming met de beginselen inzake huisvesting en eigendomsrestitutie voor vluchtelingen en ontheemden. 67

Richtsnoer nr. 11. Verzeker de capaciteit en verantwoordelijkheid van lokale en regionale overheden voor de verwezenlijking van het recht op adequate huisvesting

59. In de meeste staten hebben lokale en regionale overheden cruciale verantwoordelijkheden gekregen met betrekking tot het recht op adequate huisvesting. Deze kunnen onder meer zijn: het produceren en beheren van sociale woningen en infrastructuur, ruimtelijke ordening, het upgraden van informele nederzettingen en het reguleren van door investeerders aangestuurde markten. Lokale overheden kunnen dus een essentiële rol spelen in de realisatie van het recht op huisvesting. Zij staan het dichtst bij de getroffen gemeenschappen en zijn beter in staat om participatieve besluitvorming te garanderen en innovatieve oplossingen te ontwikkelen die zijn aangepast aan de lokale omstandigheden.

60. Lokale en regionale overheden hebben echter vaak geen aandacht voor of zijn zich niet bewust van hun verplichtingen met betrekking tot het recht op adequate huisvesting onder de internationale mensenrechtenwetgeving. Ze krijgen vaak verantwoordelijkheden toegewezen zonder dat er sprake is van een evenredige toewijzing van middelen, kennis, capaciteit en verantwoordingsmechanismen voor de verwezenlijking van het recht op huisvesting.68

61. In feite worden gedwongen huisuitzettingen, discriminerende ontzegging van diensten aan informele nederzettingen, dakloze 'sweeps' en het verlies van betaalbare woningen door speculatie en financialisering vaak gepleegd of gefaciliteerd door lokale overheden.

62. De toewijzing van verantwoordelijkheden voor de implementatie van het recht op huisvesting binnen een staat is een kwestie van interne besluitvorming, maar moet in overeenstemming zijn met de verplichting van de staat om het recht op huisvesting te verwezenlijken. Het moet duidelijk zijn welke overheid aansprakelijk kan worden gesteld, en op welke wijze, en er moet afstemming zijn tussen nationale, regionale en lokale overheden voor de realisatie van het recht op huisvesting.69

63. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) De verplichtingen van lokale en regionale overheden om het recht op huisvesting binnen duidelijk afgebakende verantwoordelijkheden te implementeren moeten in wetgeving worden vastgelegd. [70] Huisvestingsbeleid en -programma's op alle bestuursniveaus moeten worden gecoördineerd door leiderschap en toezicht op nationaal niveau, maar ook door intergouvernementele instanties met een expliciet mandaat om de naleving van het recht op huisvesting te bevorderen en te garanderen.71 Er moeten voorzieningen worden getroffen voor het snel oplossen van kwesties van jurisdictie op basis van het beginsel dat de mensenrechten nooit in het gedrang mogen komen door jurisdictiegeschillen;

(b) Lokale en regionale overheden moeten op mensenrechten gebaseerde huisvestingsstrategieën implementeren, zoals beschreven in richtsnoer nr. 4 hierboven, in overeenstemming met de strategieën die op nationaal niveau worden geïmplementeerd, en hun eigen monitoring en verantwoording instellen

66 Zie de aanbeveling voor huishoudelijk personeel, 2011 (nr. 201), para. 7, van de Internationale Arbeid Organisatie.

67 E/CN.4/Sub.2/2005/17, bijlage. Zie ook de Guiding Principles on Internal Displacement, A/64/255, para. 55, de *Beginselen en Richtlijnen voor de bescherming van de mensenrechten van migranten in kwetsbare situaties,* beginsel 8, het Mondiaal Pact voor veilige, ordelijke en reguliere migratie, doelstelling 13, en het mondiaal pact inzake vluchtelingen, para. 60.

68 A/HRC/28/62, par. 5, en A/HRC/42/22.

69 Comité voor economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 4, para. 12.

70 A/HRC/27/59, par. 31.

71 A/HRC/37/53, par. 51.

mechanismen. Staten moeten ervoor zorgen dat lokale of regionale huisvestingsstrategieën over voldoende middelen beschikken en dat lokale overheden de capaciteit hebben om deze uit te voeren;

(c) Het recht op huisvesting moet worden opgenomen in de relevante gemeentelijke wetten, plannen en programma's. Lokale overheden moeten overwegen mensenrechtenhandvesten aan te nemen die het recht op huisvesting beschermen en toegang tot de rechter bieden, of een ombudskantoor oprichten om klachten over huisvestingsrechten te behandelen en toezicht te houden op de implementatie van het recht op huisvesting;

(d) Inheemse regeringen hebben het recht om huisvestingsprogramma's te ontwikkelen en vast te stellen die in overeenstemming zijn met de internationale mensenrechtenwetgeving via hun instellingen voor zelfbestuur en in overeenstemming met de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren.72 Staten moeten ervoor zorgen dat zij adequate middelen om het recht op huisvesting te verwezenlijken.73

Richtsnoer nr. 12. Verzeker de regulering van bedrijven op een manier die in overeenstemming is met de verplichtingen van de staat en pak de financialisering van de huisvesting aan

64. De particuliere sector speelt een belangrijke rol in de meeste huisvestingssystemen en bij de verwezenlijking van het recht op huisvesting. Investeerders, bedrijven en particulieren ontwikkelen, bouwen, verkopen en verhuren woningen. Financiële instellingen bieden toegang tot krediet. Particuliere huishoudens kopen, bouwen of verbeteren hun eigen woningen en kunnen deze aan anderen verhuren. De specifieke rol die verschillende particuliere actoren in huisvestingssystemen spelen varieert, maar de staat moet ervoor zorgen dat alle aspecten van hun betrokkenheid consistent zijn met de verplichtingen van staten om het recht op huisvesting voor iedereen te verwezenlijken.

65. De rol van particuliere investeringen in woningen is de afgelopen jaren veranderd. Huisvesting is het favoriete product geworden van financiële instellingen van bedrijven, een zekerheid voor financiële instrumenten die op afstand op de mondiale markten worden verhandeld. 74 Institutionele investeerders kopen enorme hoeveelheden betaalbare en sociale woningen (soms hele buurten) en verdringen gezinnen en gemeenschappen met lagere inkomens. Rijke individuen en bedrijven gebruiken residentieel vastgoed om kapitaal te parkeren, belastingen te ontwijken of onrechtmatig verkregen winsten te verbergen. Dit heeft geresulteerd in opgedreven grond- en huisvestingskosten en, vaak, in een aanzienlijk deel van de woningvoorraad die leeg staat.75 In plattelandsgebieden verdringen grootschalige grondverwervingen en speculatie over landbouwgrond door particuliere investeerders bewoners.76

66. Staten hebben de verandering in de rol van de particuliere sector op het gebied van de huisvesting gefaciliteerd en aangemoedigd. Ze hebben belastingvoordelen geboden aan vastgoedspeculanten, belastingvoordelen voor huiseigenaren en 'gouden visa' aan buitenlandse investeerders. Ze hebben de huurmarkten gedereguleerd en ontwikkeling gestimuleerd die voornamelijk woningen voor de rijken oplevert. Door middel van wetgevende maatregelen, beleidsmaatregelen en programma's hebben veel staten huisvesting behandeld als handelswaar en speculatiemiddel, in plaats van als een sociaal goed en een mensenrecht.

67. Er is dringend een koerswijziging nodig en er moet een nieuwe relatie tot stand worden gebracht tussen overheden en de investeerders die momenteel het woninglandschap domineren.
Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten heeft verduidelijkt dat staten hun verplichtingen met betrekking tot het recht op huisvesting schenden door er niet in te slagen de vastgoedmarkt en de financiële actoren die op die markt actief zijn te reguleren, teneinde de toegang tot betaalbare en adequate huisvesting voor alles.77

68. De verplichtingen die staten moeten opleggen aan bedrijven die rechtstreeks betrokken zijn bij de ontwikkeling of het eigendom van woningen verschillen van aard van de verplichtingen die van toepassing zijn op andere

72 Kunst. 4 en 23.

73 Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren, art. 4. Zie ook A/73/176, paragraaf. 5.
74A /HRC/34/51.

75 Housing Europe, *The State of Housing in the EU 2019* (Brussel, september 2019).
76 A/HRC/13/33/Add.2.

77 Algemeen commentaar nr. 24 (2017) over staatsverplichtingen onder het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en culturele rechten in de context van zakelijke activiteiten, para. 18.

bedrijven die niet betrokken zijn bij het leveren van een goed dat ook een mensenrecht is. Staten moeten bedrijven reguleren op een manier die consistent is met alle dimensies van de staatsactiviteiten.
verplichtingen, waaronder het vervullen van het recht op adequate huisvesting. Ervoor zorgen dat bedrijven zich onthouden van activiteiten die een negatief effect hebben op de mensenrechten op het gebied van huisvesting, door middel van een gemeenschappelijke aanpak van due diligence, is noodzakelijk maar vaak niet voldoende. Staten moeten er bijvoorbeeld niet alleen voor zorgen dat ontwikkelaars de bewoners niet uit betaalbare woningen verdringen, maar ook dat zij de benodigde betaalbare woningen produceren, dat woningen niet leegstaan en dat een deel van de winsten uit huisvesting of andere economische activiteiten worden aangewend. om de beschikbaarheid van adequate huisvesting voor huishoudens met een laag inkomen te garanderen.78

69. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten het bedrijfsleven reguleren om te voorkomen dat investeringen negatieve gevolgen hebben voor het recht op huisvesting, onder meer door:

(i) Het voorkomen van elke privatisering van publieke of sociale huisvesting die de capaciteit van de staat zou verminderen om het recht op adequate huisvesting te garanderen;

(ii) Het handhaven van een huurregelgevingskader dat de huurzekerheid en betaalbare huisvesting voor huurders waarborgt, onder meer door huurplafonds, controles of huurbevriezingen waar nodig;

(iii) Het eisen van volledige en publieke openbaarmaking van alle investeringen in woningbouw om corruptie, het witwassen van geld, belastingontduiking en belastingontwijking te helpen voorkomen;

(iv) Het opzetten van onafhankelijke toezichthoudende instanties om toezicht te houden op ontwikkelingen, bedrijfsplannen of activiteiten van particuliere investeerders die een aanzienlijke impact kunnen hebben op het recht op huisvesting;

(v) Het opleggen van belastingen op residentieel onroerend goed en grondspeculatie om de wederverkoop op korte termijn van eigendommen en op leegstaand vastgoed te beteugelen;

(vi) Het afschaffen van preferentiële belastingvoordelen voor huiseigenaren en voor vastgoedbeleggingstrusts;

(vii) Het wegnemen van prikkels voor buitenlandse investeringen in residentieel onroerend goed, zoals preferentiële visa en staatsburgerschapsbeloningen;

(B) Staten moeten het bedrijfsleven reguleren om te voldoen aan de verplichting van staten om het recht op huisvesting met alle passende middelen te verwezenlijken, onder meer door:

(i) Het aannemen van goedkeuringscriteria voor planning en ontwikkeling om ervoor te zorgen dat elke voorgestelde woningbouw beantwoordt aan de werkelijke behoeften van bewoners, inclusief betaalbare woningen voor huishoudens met lage inkomens en werkgelegenheid;

(ii) Het aanpassen van belastingmaatregelen om betaalbare woningen te stimuleren en speculatie of het bezit van leegstaande woningen of grond te ontmoedigen;

(iii) Het mogelijk maken van innovatieve financieringsmodellen voor betaalbare huisvesting of moderniseringsprojecten;

(iv) Het vereisen van onderhandelingen over bindende sociale uitkeringsovereenkomsten die in overeenstemming zijn met de mensenrechten, met lokale autoriteiten, inwoners en maatschappelijke organisaties voordat enige ontwikkeling wordt goedgekeurd;

(v) Pensioenfondsen en andere investeerders verplichten om onafhankelijke mensenrechteneffectbeoordelingen te faciliteren voordat investeringen worden goedgekeurd, om ervoor te zorgen dat investeringen niet bijdragen aan schendingen van het recht op huisvesting;

(C) Staten moeten de belangrijke rol ondersteunen die huishoudens spelen bij het produceren en verbeteren van hun eigen woningen (via de sociale productie van woningen) door de toegang tot land te garanderen, onder meer door collectief of coöperatief eigendom, commons en andere alternatieve vormen van grondbezit en betaalbare en duurzame materialen;

78 Idem.

(D) Alle wetten en beleidsmaatregelen met betrekking tot achterstallige huur- en hypotheekschulden en huisuitzettingen moeten worden herzien om consistentie te garanderen met het recht op adequate huisvesting, inclusief de verplichting om elke uitzetting te voorkomen die tot dakloosheid leidt.79 Staten moeten van banken en andere kredietverstrekkers eisen dat ze de belemmeringen voor de toegang tot woningen wegnemen. krediet voor vrouwen, jonge gezinnen, inwoners van informele nederzettingen en anderen die huisvestingsfinanciering nodig hebben.

Richtsnoer nr. 13. Zorg ervoor dat het recht op huisvesting informeert over en reageert op de klimaatverandering en pak de gevolgen aan van de klimaatcrisis voor het recht op huisvesting

70. Natuurrampen en de klimaatcrisis hebben enorme gevolgen voor het genot van het recht op huisvesting, waarbij in de komende decennia een exponentiële toename van deze gevolgen wordt verwacht. Door het klimaat veroorzaakte rampen waren de afgelopen tien jaar de belangrijkste oorzaak van binnenlandse ontheemding, waardoor naar schatting 20 miljoen mensen per jaar hun huizen moesten verlaten.80 Degenen die dakloos zijn of geen toegang hebben tot veerkrachtige of veilige huisvesting worden het zwaarst getroffen, omdat zij vaak leven in gebieden die kwetsbaar zijn voor overstromingen, orkanen en cyclonen, stormvloeden, modderstromen, aardbevingen en tsunami's. Bovendien houden staten die rampenrisicobeheersmaatregelen nemen vaak geen rekening met de gevolgen ervan voor kwetsbare gemeenschappen en hun recht op huisvesting.

71. De wijze waarop het recht op huisvesting moet worden gerealiseerd heeft ook gevolgen voor de klimaatverandering. Er wordt geschat dat de bouw- en constructiesector verantwoordelijk is voor 39 procent van de mondiale energiegerelateerde CO2-uitstoot, waarvan het grootste deel geconcentreerd is in midden- en hoge-inkomenslanden. 81 Het is echter in de lage-inkomenslanden dat de grootste hoeveelheid nieuwbouw nodig zal zijn als doelstelling 11.1 van de Sustainable Development Goals verwezenlijkt moet worden. Staten afzonderlijk en de internationale gemeenschap als geheel moeten dringend reageren op de klimaatcrisis en tegelijkertijd de toegang tot duurzame huisvesting garanderen, waarbij prioriteit moet worden gegeven aan degenen die het meest in nood zijn.

72. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) Het recht op adequate huisvesting moet worden geïntegreerd in strategieën voor de aanpassing aan en verzachting van de klimaatverandering, evenals bij het plannen, voorbereiden en implementeren van strategieën voor het aanpakken van ontheemding door klimaatverandering.82 Staten moeten ervoor zorgen dat deze strategieën de klimaatverandering niet ondermijnen of de verwezenlijking van het recht op adequate huisvesting belemmeren;

(B) In situaties waarin gemeenschappen bijzonder kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering en met klimaatverandering samenhangende rampen, zoals mensen die op of nabij waterwegen en kusten wonen, moet prioriteit worden gegeven aan aanpassingsmaatregelen om bestaande gemeenschappen in stand te houden. In dat opzicht moeten staten overleg plegen met ingezetenen om vast te stellen welke maatregelen nodig zijn voor hun bescherming. Dergelijke maatregelen kunnen inhouden dat ervoor wordt gezorgd dat gemeenschappen technische deskundigen kunnen behouden, dat er beschermende infrastructuur wordt geïnstalleerd, dat sommige huishoudens naar veiliger locaties binnen de gemeenschap worden verplaatst en dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor de implementatie van dergelijke maatregelen;83

(c) Terwijl ze alles in het werk stellen om de klimaatverandering te beperken, moeten staten grondige analyses uitvoeren van de verwachte klimaatverandering, de waarschijnlijke tijdsbestekken bepalen en gemeenschappen die gevaar lopen en mogelijke locaties voor herplaatsing identificeren. Wanneer verplaatsing noodzakelijk wordt geacht of door de gemeenschap wordt gekozen, moet deze worden geïmplementeerd op een manier die consistent is met de basisprincipes en richtlijnen voor op ontwikkeling gebaseerde uitzettingen en ontheemding en met richtlijnen nr. 6 en nr. 7 hierboven;

79 Comité voor economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 7, para. 16.

80 Oxfam, "Gedwongen van huis: klimaatgedreven ontheemding", Oxfam Media Briefing (2 december 2019).

81 Milieuprogramma van de Verenigde Naties en het Internationaal Energieagentschap, *Op weg naar een emissievrije, efficiënte en veerkrachtige gebouwen- en bouwsector: Global Status Report 2017* (2017), p. 6.

82A /HRC/16/42.

83 A/64/255, par. 74.

(D) Staten moeten samenwerken met getroffen gemeenschappen om milieuverantwoorde woningbouw en -onderhoud te ontwikkelen en te bevorderen om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken en tegelijkertijd het recht op huisvesting te waarborgen. De bijzondere kwetsbaarheid van inheemse volkeren voor klimaatverandering moet worden erkend en alle noodzakelijke steun moet worden verleend om inheemse volkeren in staat te stellen hun eigen reacties te ontwikkelen. Bossen en natuurgebieden moeten worden beschermd op een manier die de rechten van inheemse volkeren op hun land en hulpbronnen en op hun traditionele en ecologisch duurzame praktijken op het gebied van huisvesting volledig respecteert.

Richtlijn nr. 14. Neem deel aan internationale samenwerking om de verwezenlijking van het recht op adequate huisvesting te garanderen

73. De huidige mensenrechtencrisis op het gebied van de huisvesting is mondiaal van aard en kan niet effectief worden aangepakt zonder internationale samenwerking en hulp. Veel actoren die betrokken zijn bij de huisvesting opereren op transnationaal niveau en hebben te maken met complexe bedrijfsstructuren die aanzienlijke obstakels vormen voor de verantwoording. Het reguleren van mondiale kapitaalstromen en het voorkomen van het parkeren van hulpbronnen in residentieel vastgoed om belastingheffing te vermijden en voor het witwassen van geld vereisen allemaal internationale samenwerking.

74. Internationale financiële instellingen en ontwikkelingsbanken hebben benaderingen toegepast die schadelijk zijn voor de verwezenlijking van het recht op huisvesting. Ze hebben bijvoorbeeld deregulering, de liberalisering van de huizenmarkt en bezuinigingsmaatregelen opgelegd, waaronder de verkoop van sociale woningen, en hypotheekfinancieringsprogramma's geëist die de huishoudens met de laagste inkomens niet helpen.84

75. Artikelen 2, lid 1, en 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten verwijzen naar internationale samenwerking en hulp als middel om de volledige verwezenlijking van het recht op huisvesting te bereiken, waarbij het essentiële belang ervan wordt erkend. Bovendien zijn de Staten die partij zijn bij het Verdrag verplicht om de verwezenlijking van het recht op huisvesting te waarborgen met alle passende middelen, waaronder internationale samenwerking.85

76. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Staten moeten internationale samenwerking erkennen als een stevige wettelijke verplichting wanneer dit noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het recht op huisvesting. Dit omvat onder meer het beheersen van de mondiale kapitaalstromen naar de woningmarkten en het voorkomen en bestrijden van grensoverschrijdende belastingontduiking en -ontwijking, waardoor de middelen van staten om het recht op adequate huisvesting te verwezenlijken aanzienlijk worden beperkt;86

(B) Staten moeten gedrag vermijden dat een voorzienbaar risico met zich meebrengt dat het genot van het recht op huisvesting in andere staten wordt aangetast, moeten wetgeving aannemen om schendingen van het recht op huisvesting in het buitenland door bedrijven of andere investeerders die op hun grondgebied en/of jurisdictie gevestigd zijn te voorkomen en moet de toegang tot de rechter voor dergelijke schendingen binnen nationale rechtbanken garanderen;87

(C) Staten moeten de impact van handels- en investeringsovereenkomsten op het recht op adequate huisvesting beoordelen voordat zij deze sluiten, en moeten in dergelijke overeenkomsten een bepaling opnemen die expliciet verwijst naar hun mensenrechtenverplichtingen met betrekking tot huisvesting. Bestaande overeenkomsten moeten worden geïnterpreteerd op een manier die geen afbreuk doet aan het vermogen van staten om het recht op huisvesting te verwezenlijken;88

(d) De rol van internationale financiële instellingen en van ontwikkelings-, humanitaire en andere internationale organisaties moet worden afgestemd op de bevordering van de verwezenlijking van het recht op huisvesting. Ontwikkelingsbanken en financiële instellingen moeten een vrijwaringsbeleid opstellen dat alle aspecten van het recht op adequate huisvesting bestrijkt.

---

84 A/HRC/37/53, par. 134, en A/73/310/Rev.1, paragrafen. 99 ff.

85 Zie ook de Verklaring over het recht op ontwikkeling, art. 3.

86 Comité voor economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 24, para. 37.

87 Ibid., par. 26.

88 Leidende beginselen voor de beoordeling van de gevolgen voor de mensenrechten van handels- en investeringsovereenkomsten.

Er moeten onafhankelijke klachtenmechanismen beschikbaar zijn wanneer activiteiten of projecten van internationale of regionale financiële instellingen of ontwikkelingsbanken er niet in slagen de verwezenlijking van het recht op huisvesting van degenen die het meest in nood verkeren te ondersteunen.

Richtsnoer nr. 15. Zorg voor effectieve mechanismen voor toezicht en verantwoording

77. Onafhankelijke monitoring van de implementatie van het recht op huisvesting is een centraal onderdeel van de verplichting om dit recht geleidelijk te verwezenlijken. 89 Staten hebben de neiging de verplichting om de vooruitgang te monitoren verkeerd op te vatten als louter een kwestie van het verzamelen en verspreiden van gegevens over huisvestingsprogramma's, dakloosheid, uitgaven en geaggregeerde demografische gegevens. Het onderzochte bewijsmateriaal beperkt zich vaak tot statistische informatie, zonder kwalitatief bewijsmateriaal gebaseerd op ervaringen van rechthebbenden. In veel landen worden uitgesplitste gegevens op basis van geslacht, ras, handicap, leeftijd, gezinsstatus en inkomen niet verzameld vanwege een gebrek aan technische capaciteit of het ontbreken van wetgeving die dit toestaat.
Het toezicht wordt vaak door overheden zelf uitgevoerd, en niet door onafhankelijke instellingen.

78. Zoals opgemerkt door de Commissie economische, sociale en culturele rechten kunnen mensenrechteninstellingen (of soortgelijke instanties die de opdracht hebben zich specifiek te richten op het recht op huisvesting) een belangrijke rol spelen bij het identificeren van passende doelen en benchmarks, het verstrekken van onderzoek, het toezicht houden op de naleving en het onderzoeken van klachten.90 Als staten hun inzet onder doelstelling 11.1 van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen serieus willen nemen, moeten ze een rigoureuze, onafhankelijke monitoring van de voortgang instellen, gebaseerd op realistische doelen en tijdlijnen en met de middelen om regeringen en anderen ter verantwoording te roepen.

79. Uitvoeringsmaatregelen:

(A) Onafhankelijke toezichthoudende instanties moeten een mandaat krijgen en over de juiste middelen beschikken om op een transparante en participatieve manier toezicht te houden op de verwezenlijking van het recht op huisvesting. Zij moeten de capaciteit hebben om klachten van betrokken mensen of groepen te horen, bezoeken af te leggen, onderzoeken uit te voeren, enquêtes te laten uitvoeren en openbare hoorzittingen te beleggen om informatie te verzamelen. Van overheidsinstanties moet worden verlangd dat zij reageren op meldingen van toezichthoudende instanties en binnen een redelijke termijn vervolgmaatregelen nemen.
Parlementaire hoorzittingen moeten worden benut om periodiek openbaar overzicht te geven van de voortgang en effectieve reacties van de overheid;

(b) Het monitoren van de voortgang bij de implementatie van het recht op huisvesting moet gericht zijn op het beoordelen van de naleving van de verplichting om het recht geleidelijk te realiseren. Het moet de verzameling omvatten van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens met betrekking tot de waardigheid en de ervaring van rechthebbenden met betrekking tot alle aspecten van het recht op huisvesting, inclusief eigendomszekerheid, beschikbaarheid van diensten, betaalbaarheid, bewoonbaarheid, toegankelijkheid, locatie, culturele geschiktheid, dakloosheid en huisuitzettingen. Er moet ook statistische en kwalitatieve informatie met passende waarborgen worden verzameld over de huisvestingsomstandigheden van groepen die te maken hebben met systemische discriminatie, over structurele belemmeringen voor huisvesting en over de resultaten van maatregelen die zijn genomen om dergelijke belemmeringen aan te pakken. Ook moeten belangrijke trends en opkomende uitdagingen worden geïdentificeerd;

(C) De vooruitgang moet worden beoordeeld in relatie tot de capaciteit en de beschikbare middelen, en of regeringen redelijke inspanningen hebben geleverd om de vastgestelde doelstellingen en tijdlijnen te halen in overeenstemming met de huisvestingsstrategieën en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen;

(d) Het toezicht moet zich uitstrekken tot alle sectoren van de huisvestingssystemen, inclusief de particuliere sector zakelijke ondernemingen en vastgoedmarkten. 91

89 Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, art. 16, en Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemene opmerkingen nr. 3, para. 11, en nr. 4, para. 13.

90 Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, algemeen commentaar nr. 10 (1998) over de rol van nationale mensenrechteninstellingen bij de bescherming van economische, sociale en culturele rechten.

91 Leidende beginselen voor het bedrijfsleven en de mensenrechten, beginsel nr. 5.

Richtsnoer nr. 16. Zorg voor toegang tot de rechter voor alle aspecten van het recht op huisvesting

80. Het bieden van rechtsmiddelen voor de schending van het recht op huisvesting is een kerncomponent van de verplichting van staten om de verwezenlijking van dit recht te garanderen.92 Zoals verklaard door het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, zijn veel componenten van het recht op huisvesting Het recht op adequate huisvesting is nauw verbonden met het bieden van binnenlandse rechtsmiddelen om het daadwerkelijke genot van dit recht te garanderen.93 Toch worden rechtbanken en tribunalen door degenen die in informele nederzettingen of daklozen wonen vaak ervaren als plaatsen waar uitzettingen worden bevolen of gecriminaliseerd. opgelegde sancties, in plaats van als locaties waar het recht op huisvesting kan worden opgeëist.94

81. Zoals opgemerkt door de speciale rapporteur in haar rapport over toegang tot de rechter, zijn schendingen van het recht op huisvesting net zo goed mislukkingen in de rechtsbedeling om betekenisvolle verantwoording af te leggen en toegang te krijgen tot effectieve rechtsmiddelen, als mislukkingen van huisvestingsprogramma's.95

82. Staten hebben een onmiddellijke verplichting om toegang tot de rechter te garanderen voor degenen wier recht op huisvesting is geschonden, onder meer doordat zij er niet in zijn geslaagd redelijke maatregelen te nemen voor de geleidelijke verwezenlijking ervan.96 Bij het nakomen van hun verplichting moeten staten de tien belangrijkste principes volgen die zijn geïdentificeerd door de Speciale Rapporteur .97

83. Uitvoeringsmaatregelen:

(a) De toegang tot de rechter voor het recht op huisvesting moet met alle passende middelen worden gewaarborgd, via rechtbanken, administratieve tribunalen, mensenrechteninstellingen en informele of op gemeenschapsgebaseerde rechtsstelsels. Hoorzittingen en andere procedures moeten tijdig, toegankelijk en procedureel eerlijk zijn, volledige deelname van getroffen individuen en groepen mogelijk maken en zorgen voor effectieve rechtsmiddelen binnen een redelijk tijdsbestek. Wanneer effectieve rechtsmiddelen afhankelijk zijn van administratieve of quasi-gerechtelijke procedures, moet ook een beroep op de rechter mogelijk zijn;98

(b) Toegang tot de rechter moet worden gewaarborgd voor alle componenten en dimensies van het recht op huisvesting die worden gegarandeerd door de internationale mensenrechtenwetgeving, en omvat niet alleen het recht op een fysiek onderkomen, maar ook op een huis waar men in veiligheid en vrede kan leven. en waardigheid; niet alleen bescherming tegen uitzetting of ander optreden van de staat, maar ook tegen verwaarlozing en passiviteit van de staat en het onvermogen om redelijke maatregelen te nemen om het recht op huisvesting geleidelijk te verwezenlijken. Staten moeten wettelijke bepalingen intrekken die suggereren dat het recht op adequate huisvesting niet afdwingbaar is onder het nationale recht, en moeten afzien van het voorleggen van dit argument aan de rechter. Waar het recht op huisvesting niet is verankerd in het nationale of constitutionele recht, kan en moet de toegang tot effectieve rechtsmiddelen worden gewaarborgd door de onderlinge afhankelijkheid en ondeelbaarheid van het recht op huisvesting te erkennen met andere rechten, zoals het recht op leven, gezondheid en niet-aansprakelijkheid. discriminatie;

(C) Individuen en organisaties die hen vertegenwoordigen moeten toegang hebben tot rechtsbijstand of andere noodzakelijke bijstand om hen in staat te stellen aan juridische processen deel te nemen.
Instellingen, instanties voor gelijkheidsbevordering en maatschappelijke organisaties moeten een juridische status hebben om namens individuen en groepen aanspraken op het recht op huisvesting na te streven.
Remedies moeten zowel individuele als systematische schendingen van het recht op huisvesting aanpakken;

(D) Staten moeten de toegang tot de rechter garanderen voor schendingen van het recht op huisvesting door transnationale ondernemingen, onder meer door aansprakelijkheid van moedermaatschappijen of groepen in te stellen

92 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemene opmerkingen nr. 3, para. 5 en nr. 4, para. 17.
93 *IDG tegen Spanje,* par. 11.1.
94 Ibid., par. 4.
95 A/HRC/40/61, par. 2.
96 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemene opmerkingen nr. 3 en nr. 9 (1998) over de binnenlandse toepassing van het Verdrag. Zie ook *IDG tegen Spanje,* para. 11.3.
97A /HRC/40/61.
98 Commissie economische, sociale en culturele rechten, algemeen commentaar nr. 9.

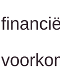
regimes, waardoor groepsacties op het gebied van de mensenrechten en rechtszaken van algemeen belang mogelijk worden gemaakt, de toegang tot relevante informatie en het verzamelen van bewijsmateriaal in het buitenland wordt vergemakkelijkt en binnenlandse wetgeving wordt ingevoerd die investeerders en bedrijven die in de staat gevestigd zijn, aansprakelijk houdt voor acties die het recht op huisvesting in andere landen aantasten. [99]

[99] Zie algemene opmerking nr. 24, para. 44.

Hongerige, arme en gehandicapte Canadezen die hulp bij zelfdoding zoeken

HKwaliteit/Shutterstock.

Door Kevin J. Jones

Washington, DC Newsroom, 13 december 2022 / 16:15 uur

Klanten van de Canadese voedselbank en gehandicapte gepensioneerden die met financiële onzekerheid kampen, overwegen nu door een arts geassisteerde zelfmoord om te voorkomen dat ze in armoede leven, zo melden verschillende bronnen.

"Gebaseerd op de definities in de Canadese wet kan bijna iedereen met een chronische medische aandoening, zoals mensen met een handicap, worden goedgekeurd voor euthanasie", vertelde Alex Schadenberg, uitvoerend directeur van de Euthanasia Prevention Coalition, op 12 december aan CNA.

"Daarom vragen mensen met een handicap om euthanasie op basis van armoede, dakloosheid of het onvermogen om de noodzakelijke medische behandeling te krijgen, maar zij worden goedgekeurd voor euthanasie op basis van hun handicap", voegde hij eraan toe.

Meghan Nicholls, CEO van de Mississauga Voedselbank in Mississauga, een stad in Ontario ten westen van Toronto, zei dat de vraag sinds het begin van de COVID-19-pandemie met 60% is gestegen. Haar voedselbanknetwerk bedient nu 30.000 mensen per jaar, meldde ze op 30 november in een commentaar voor het Canadese nieuwsmagazine Maclean's.

Volgens Nicholls melden begunstigden voor het eerst dat de voedselkosten hen financieel insolvent hebben gemaakt.

"We zijn op het punt aangekomen waarop cliënten van deze programma's ons vertellen dat ze een medisch begeleide dood of zelfmoord overwegen, omdat ze niet meer in schrijnende armoede kunnen leven", zei ze in het rapport van Maclean's. "Een klant van ons Voedselbank 2 Thuisbezorgprogramma vertelde een van onze medewerkers dat ze zelfmoord overwegen omdat ze het lijden onder de armoede zo beu zijn. Een andere cliënt vroeg of we om dezelfde redenen wisten hoe we MAID (medische hulp bij overlijden) konden aanvragen."

"We mogen het effect dat armoede heeft op iemands geestelijke gezondheid niet onderschatten. Onze cliënten leven voortdurend met zorgen en bezuinigen op noodzakelijke zaken als medicijnen, vers voedsel of warme kleding. Het voortdurend leven onder die stress eist mentaal, emotioneel en fysiek zijn tol", aldus Nicholls.

"Als mensen ons beginnen te vertellen dat ze een einde aan hun leven gaan maken omdat ze niet meer in armoede kunnen leven, is het duidelijk dat we ze in de steek hebben gelaten." voegde ze eraan toe.

Nicholls vertelde aan het Canadese The Catholic Register dat leiders van andere voedselbanken in Canada klanten niet hebben horen spreken over plannen om hun eigen leven.

"Ik weet niet of dat een beetje vreemd is, of dat het alleen maar komt omdat we dit thuisbezorgprogramma hanteren. We hebben wel de kans om rechtstreeks in contact te komen met klanten, en dat soort relaties zou ons kunnen openstellen voor mensen om op een iets kwetsbaardere manier te delen dan misschien sommige andere voedselbanken."

Schadenberg zei dat hulp bij zelfdoding in Canada heel gemakkelijk toegankelijk is geworden.

"We moeten begrijpen dat veel mensen met een handicap in armoede leven en moeite hebben met het ontvangen van de noodzakelijke medische behandeling, terwijl ze volgens de wet geen moeite hebben om goedgekeurd te worden voor de dood door middel van euthanasie", vertelde hij aan CNA.
"Dit heeft duidelijk geleid tot een epidemie van dood en wanhoop in Canada. Sterfgevallen gebaseerd op culturele verlatenheid, maar verkocht aan de bevolking onder het valse mom van vrijheid."

In 2021 stierven ruim 10.000 Canadezen door euthanasie, ook wel medische hulp bij overlijden of door artsen geassisteerde zelfmoord genoemd. Dit is tien keer zoveel als het aantal dat stierf door euthanasie in 2016, toen de procedure voor het eerst werd gelegaliseerd.

Onder degenen die hulp bij zelfdoding zoeken, bevindt zich Les Landry, een 65-jarige gepensioneerde vrachtwagenchauffeur. Hij is bang dakloos te worden, meldt de Britse krant The Daily Mail. Hij woont met een hulphond in Medicine Hat, Alberta. Op zijn arbeidsongeschiktheidsinkomen werd gekort toen hij 65 werd, en zijn overschot van $120 per maand na het betalen voor levensbehoeften en medicijnen zal waarschijnlijk worden opgeslokt door een huurverhoging in januari.

"Vroeg of laat zal het een punt bereiken waarop ik het leven niet meer kan betalen", vertelde hij aan The Daily Mail.

Landry gebruikt een rolstoel en heeft diabetes en epilepsie, maar heeft comfortabel kunnen leven totdat zijn uitkering werd verschoven van een arbeidsongeschiktheidsuitkering naar een uitkering voor senioren. Hij heeft over zijn nieuwe onzekerheid gesproken met de arts die hem heeft beoordeeld op hulp bij zelfdoding.

"Ik wist wat ik mocht. Ik wist wat er onder viel. Ik zei: 'Nu alles hangt in de lucht, en het is het onbekende.' Ik word niet beschouwd als een persoon met een handicap, maar toch heb ik een handicap."

TRENDING

1 Vaticaan excommuniceert Viganò voor schisma
2 Pauselijke Academie voor Life brengt 'lexicon' uit voor gesprekken over het levenseinde
3 Vaticaan publiceert schema voor paus Franciscus' reis van twee weken naar Azië en Oceanië
4 St. Maria Goretti: een inspirerend voorbeeld van de kracht van vergeving
5 Christenen worden geconfronteerd met 'verwoestende' vervolging Pakistaanse blasfemiewetten, zegt deskundige

MEER IN ONS

Een andere oudere pro-life activist is veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf

Lees artikel

De Canadese wet staat mensen met niet-terminale ziekten toe hulp bij zelfdoding te zoeken, op voorwaarde dat hun medische toestand 'ernstig en onherstelbaar' is. De wet vereist dat twee artsen verzoeken om hulp bij zelfdoding beoordelen en goedkeuren.

Eén arts heeft het verzoek van Landry al goedgekeurd, naar verluidt wetende dat het voortkwam uit angst voor armoede en niet uit angst voor een medische aandoening, zo meldde de Daily Mail. Volgens Landry zei deze dokter "dat hij weet dat hij MAID heeft toegelaten tot mensen op basis van armoede, maar dat hebben ze hem niet verteld."

Landry wacht op goedkeuring van een tweede arts. Als de tweede arts het er niet mee eens is, kan hij een ander advies vragen.

Dr. Naheed Dosani, specialist in palliatieve zorg en assistent-professor aan de Universiteit van Toronto, vertelde de Daily Mail dat de Canadese regering "het voor mensen met een handicap letterlijk gemakkelijker heeft gemaakt om waardig te sterven via MAID dan om waardig te leven via toegang tot huisvesting. , inkomenssteun, voedselzekerheid en medicatiedekking."

Dosani riep op tot een tijdelijke stopzetting van de verdere uitbreiding van hulp bij zelfdoding en tot meer sociale steun.

In maart 2023 zal Canada psychiatrische patiënten zonder lichamelijke klachten toestaan om door een arts geassisteerde zelfmoord te plegen.

Critici zijn onder meer aartsbisschop J. Michael Miller van Vancouver, die heeft gezegd dat de wet "moreel verdorven" is, aldus het Katholieke Register.

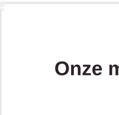
(Verhaal gaat hieronder verder)

"In zes jaar tijd is Canada geëvolueerd van een volledig verbod op euthanasie naar een van de meest tolerante euthanasieregimes ter wereld. En er zou nog meer toegang kunnen komen, inclusief het toestaan dat 'volwassen minderjarigen' erom kunnen vragen,' zei hij op 29 oktober tijdens de Witte Mis voor artsen en andere medische professionals in de Holy Rosary Cathedral in Vancouver.

Katholieke bisdommen nemen deel aan de belangenbehartigingsbeweging 'No Options, No Choice' om provinciale overheden aan te moedigen meer geld vrij te maken voor palliatieve zorg, geestelijke gezondheidszorg en sociale en huisvestingsprogramma's, zodat Canadezen zich niet onder druk gezet voelen hulp bij zelfdoding.

De Society of Canadian Psychiatry heeft opgeroepen tot uitstel van de uitbreiding van hulp bij zelfdoding naar mensen die lijden aan een psychische aandoening, en zegt dat een consultatie en een veiligheidsbeoordeling noodzakelijk zijn.

Trefwoorden: **Katholiek Nieuws, Hulp bij zelfmoord, Canada, begeleid sterven, Katholieke Kerk in Canada**

Kevin J. Jones is senior schrijver bij het Catholic News Agency. Hij ontving in 2014 een Egan Journalism Fellowship van de Catholic Relief Services.

DIT VIND JE MISSCHIEN OOK LEUK

Terwijl Canada euthanasie en hulp bij zelfdoding voor geesteszieken normaliseert, uiten artsen hun zorgen

12 april 2022

Vorig jaar keurden Canadese wetgevers wetgeving goed die de mogelijkheid voor euthanasie en hulp bij zelfdoding uitbreidde voor geesteszieken, en nu debatteren beleidsmakers, artsen en anderen over...

Canadese veteraan bood hulp bij zelfdoding aan nadat hij om rolstoelhulp had gevraagd

5 december 2022

De veteraan getuigde vorige week van wel geschokt toen de medewerker van Veteranenzaken haar hulp bij zelfdoding als oplossing aanbood lijden.

Heisman-winnaar Caleb Williams: Katholieke school maakte van mij een 'man voor anderen'

12 december 2022

Williams, afgestudeerd aan de Gonzaga College High School in Washington, DC, maakte duidelijk dat hij zijn roots niet is vergeten.